

สมุนไพร กำจัดโรค

โดย.. คีตธารา

สรรพคุณสมุนไพร

ว่านสบู่เลือดยาดีในป่าใหญ่

1. ว่านสบู่เลือดเถา

ว่านนี้ชอบขึ้นบนเขาหินปูน

เถาของต้นสบู่เลือดเถาเลื้อยพันต้นไม้ใหญ่

เมล็ดสุกของว่านสบู่เลือดเถาที่นำมาขยายพันธุ์

ต้นว่านสับเล็ดเถาหลังเพาะเมล็ดได้ประมาณ 1 ปี หัวของว่านจะลอยขึ้นมาอยู่บนดินหือบนหินมองเห็นได้ชัด

ว่านสับเล็ดเถา *Stephania venosa* (blume) Spreng.

มักขึ้นตามเขาหินปูน มีการเรียกชื่อปนกันกับว่านตัวอื่น เช่นบอระเพ็ด พุงช้าง กลิ้งกลางดง จริงๆแล้วบอระเพ็ดพุงช้างเป็นสับเล็ดเถาตัวเมีย และกลิ้งกลางดงก็ถือว่าเป็นอีกประเภทหนึ่งจะได้นำมาให้ชมในครั้งต่อไป

ว่านสับเล็ดเถาเป็นไม้เลื้อยล้มลุกอายุหลายปีมีรากสะสมอาหารถ้าอายุหลายปีมีขนาดใหญ่มากบางทีใหญ่ขนาดโถงมังกรหัวนี้พบที่บ้านพ่อหมอพื้นบ้านอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พ่อหมอปลูกไว้กับก้อนหินและให้เถาเลื้อยพันต้นไม้ใหญ่ ออกดอกช่วงเดือนกพ.-มีค. เมล็ดสุกเดือนเมย.-พค.ของทุกปี ทุกส่วนของว่านสับเล็ดเถาจะมีน้ำ

ยางสีแดงเหมือนเลือด พิสูจน์ง่าย ๆ ด้วยการเคี้ยวใบคูลีของน้ำยาง ถ้าไม่มียางสีแดงเรียกว่าบอระเพ็ดพุงช้าง ปัจจุบันถูกเก็บออกมาจากป่าเป็นจำนวนมากจนกลายเป็นพืชหายาก ควรมีการสนับสนุนให้เพาะขยายพันธุ์เพาะเกิดง่ายแต่ใช้เวลาหลายปีกว่าจะมีขนาดใหญ่

สรรพคุณ เป็นสมุนไพรรักษาภัย บำรุงกำลัง แก้ฟอมแห้ง แก้ประจำเดือนไม่ปกติ คนเลือดจางหรือเลือดน้อยและเป็นไมเกรนสามารถกินได้ โดยนำหัวมาต้มน้ำ หรือหั่นเป็นแว่นดองเหล้ากินบำรุงกำลังบำรุงกำหนัด

มีสมุนไพรมากถูกนำออกมาจากป่าทั้งเพื่อการรักษาโรคและเพื่อการค้าสู่เสี่ยงกับการสูญพันธุ์ยิ่งนัก ถ้าเทียบสัดส่วนระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับผู้ที่ลักลอบเข้าไปนำสมุนไพรรักษาออกมาเป็นการยากที่จะดูแลป้องกันรักษาไว้ให้อยู่ในป่า ต้องใช้หลายกระบวนการร่วมกันมั่งการปลูกจิตสำนึกและส่งเสริมให้มีการขยายพันธุ์เป็นสิ่งที่พวกเราทุกคนต้องช่วยกัน อย่าให้สมุนไพรรักษาคุณค่าเหล่านี้เป็นเพียงตำนาน

สูตรแก้ลมชักของหมอเจน

สบู่เลือด ๓ กิโลกรัม หั่นเป็นแว่นๆ ตากแดด จนแห้งบดผง ปั่นเป็น
ลูกกลอน ขนาดเท่าเมล็ดพุทรา(พุทราไถยนะไม่ใช่พุทราจำป๋) กินก่อน
อาหารวันละ ๓ เวลา ๕-๖ ปี หายขาด

2.ยาแก้โรคนิวในไตและในถุงน้ำดี

ขนานที่ ๑ ท่านให้อาเจียรตาลโตนดอ่อน ๆ นำมารับประทานวันละ ๓ จาว เวลาบ่าย ๒ โมงตรงทุกวัน เพียง ๓ วันเท่านั้น มีสรรพคุณแก้โรคนิวในไต หรือโรคนิวในถุงน้ำดี ได้ผลชะงัดยิ่งนักแล.

ขนานที่ ๒ ท่านให้อาเจียรลูกใต้ใบทั้ง ๕ (เอาทั้งต้นตลอดถึงราก) ๑ กำมือ นำมาล้างน้ำให้สะอาด ต้มให้ละเอียด น้ำสะอาด ๓ ถ้วยชา กวนด้วยสานส้มให้มีรสฝาดจัด ๆ นำเอาตัวยาทั้ง ๒ อย่างนี้ มาผสมกัน คั้นเอาเฉพาะตัวยารับประทาน เวลาเช้า - กลางวัน - เย็น ครั้งละ ๑ ถ้วยชา ปรงยาขนานนี้รับประทานติดต่อกัน ๓ วัน

ระยะที่ ๒ ท่านให้อาเจียรลูกใต้ใบทั้ง ๕ (เอาทั้งต้นตลอดถึงราก) นำมาใส่หม้อดินต้มใช้น้ำยารับประทานวันละ ๓ เวลา ตลอด ๓ วัน

ระยะที่ ๓ ท่านให้อาเจียรน้ำอ้อยสด นำมารับประทานวันละ ๑ ขวดใหญ่ ติดต่อกัน ๓ วัน มีสรรพคุณโรคนิวในไต ได้ผลคืออย่างชะงัดนักแล

3. สำหรับ โรคตา ต่าง ๆ ใช้ **แปะตำปึง** โขลกแล้วนำมาพอกที่ตา ประมาณ 20-30 นาที หรือโรคเกี่ยวกับผิวหนังเช่น งามั่ว , ผิวเป็นหนองอักเสบ พุพอง ใช้แปะตำปึง มาโขลกผสมกับ น้ำตาลทรายแดง โดยอาศัยคุณสมบัติของน้ำตาลทรายแดง ช่วยในการ จับแปะตำปึงไม่ให้หลุดร่วงง่ายเท่านั้นเอง ถึงอย่างไรก็ควรระวังเรื่อง อาหารของแสลง เช่นเนื้อ , กุ้ง , หมึก (ไม่เรียกว่าปลาหมึกเพราะไม่ใช่ ปลา แต่เป็นสัตว์ทะเลชนิดหนึ่ง) ปู , ปลาทุ , ปลาร้า , กะปิ , หน่อไม้ , ข้าวเหนียว , แดงกวา , หัวผักกาด , เผือก , สาเก , เครื่องคองของเมา และถ้าสุขภาพไม่แข็งแรงควรดื่มน้ำชาคาแฟด้วย

โรคที่แปะตำปึงรักษาหายมาแล้ว ได้แก่ เบาหวาน ความดันสูง-ต่ำ โรค หืดหอบ-ภูมิแพ้ มะเร็งทุกชนิด ริดสีดวงทวาร งามั่ว โรคเก๊า ขับนิ้ว ฝิ หนองทั่วไป โรคหัวใจ โลหิตจาง เนื้องอกในไต ปวดเหงือก ปวดท้อง ประจำเดือน คลอเรสเตอรอล ไขมันในเส้นเลือด ไทรอยด์ ปวดเส้น ปวดหลัง ไม่เชื่อไม่เป็นไร แต่ก็มีคนหายมาแล้ว เป็นต้นไม้จากเมืองจีน นี้แหละ เข้ามาเมืองไทยหลายปีแล้ว คนนิยมนำใบสดมารับประทาน (มีเคล็ดลับนิดหน่อย) ยกตัวอย่างเช่น คนที่เป็นเบาหวาน ทานใบยาไป 3 เดือน หมอตรวจอีกรอบยังไม่พบเลยนะ แต่ก็มีสมุนไพรจีนอีกตัวหนึ่ง ชื่อว่า **"ขนไก่ทองคำ"** (จินฉินเหมาเย่) ก็ใช้ใบสดทานนี้แหละ สรรพคุณทางยาคือแปะตำปึงแต่ได้ยืนยันว่าประสิทธิภาพดีกว่าหน่อย

4. มีพืชสมุนไพรหลายชนิดที่รักษา "ไมเกรน" ได้ดีดังที่จะนำเอามาแนะนำต่อไปดังนี้ คือ กระเทียม ใบบัวบก ดอกแค พริกไทยดำ กระเทียม

เอา "หัวกระเทียม" มาใช้เป็นยาแก้ อาการปวดศีรษะข้างเดียว หรือ "ไมเกรน" ได้อย่างชะงัดนัก "หัวกระเทียม" ที่ใช้ในการปรุงอาหารต่าง ๆ อยู่ทุกเมื่อเชื่อนี้แหละ เอามาแก้ "ไมเกรน" ได้เลย

วิธีการก็ได้แก่ เอา หัวกระเทียม มาแกะออกเป็นกลีบ ๆ เอามารับประทานกันน้ำพริกก็ได้ เอามาผัดกับผักก็ได้ รับประทานสด ๆ ก็ได้ โดยรับประทานครั้งละ 10 กลีบทุก ๆ วัน หรือจะเอา "กระเทียมแคปซูล" ก็ได้ เป็นกระเทียมที่บดละเอียดแล้ว เอามาบรรจุในแคปซูลกลืนกับน้ำสะอาดสะดวกสบาย อาการปวดศีรษะข้างเดียวหรือ "ไมเกรน" ก็จะหายไปได้ในที่สุด ต้องรับประทานทุกวันต่อเนื่องกันไป ใบบัวบก

เอา "ใบบัวบก" มาเป็นยาสมุนไพรแก้ "ไมเกรน" ก็ได้อีกอย่างหนึ่ง

วิธีการก็คือเอามาทั้งเถา ใบและก้านใบรวมกันมาเลยเอามาล้างให้สะอาดเสียก่อน วิธีการทำเป็นยา เอาต้น เถา ใบบัวบกมาสัก

1 กิโลกรัม ตัดเป็นท่อนสั้น ๆ เอามาโขลกละเอียดหรือเอามาปั่น

ด้วยเครื่องปั่นไฟฟ้ากับน้ำสะอาด ต่อจากนั้นเอามาต้ม เติมน้ำลงไป พอสมควรให้ท่วมต้มไปสัก 5 นาที เมื่อเดือดแล้วก็ยกลงเอามารองบีบ เอากากทิ้งไป เอามาต้มอีกครั้งหนึ่ง ใส่เกลือป่นลงไปสัก 1 ช้อนชา เย็น แล้วดื่มเป็นยาได้ทันที ดื่มครั้งละ 1 แก้ว เข้า กลางวัน และเย็น จะเติมน้ำตาลทรายลงไปด้วยเล็กน้อยพอหวานนิด ๆ ก็ได้

อาการ " ไมเกรน " ก็จะหายไปได้ในที่สุดเมื่อดื่มเป็นประจำแล้ว ประมาณ 1 สัปดาห์

" บัวบก " เป็นพืชสมุนไพรที่ดีมาก แก้อ่อนในกระหายน้ำก็ได้ แก่ความดันโลหิตสูงก็ได้

อีกทั้งยังเอามาแก้ " ไมเกรน " หรืออาการปวดศีรษะข้างเดียวก็ยังได้อีกเลย

ดอกแค

เอา " ดอกแค " ที่ปลูกกันโดยทั่วไปตามบริเวณบ้านเรือน มาเป็นยาแก้ อาการปวดศีรษะข้างเดียวหรือ " ไมเกรน " ได้ดีอีกอย่างหนึ่ง

เอา " ดอกแค " ทั้งดอกมาล้างน้ำให้สะอาด เอามาลวกจิ้มน้ำพริกกะปิก็ได้ เป็นอาหารไปเลย

เอา " ดอกแค " มาต้มกับซี่โครงหมู เป็น แกงจืด ก็ได้อร่อยดีด้วยแล้วก็ เป็นยาสมุนไพรที่ดีแก่ " ไมเกรน " ได้อีก

เอา "ดอกแค" มาผัดกึ่งสดรับประทานเป็นอาหารเป็นกับข้าวก็ได้ มีคุณค่าทางโภชนาการที่ดี แถมยังเป็นยาแก้อาการปวดศีรษะข้างเดียว หรือ "ไมเกรน" ก็ได้ เอา "ดอกแค" มาปรุงเป็นแกงส้ม ก็ได้ หรือ แกงเหลืองก็ได้

อาการ "ไมเกรน" จะหายไปได้ในไม่กี่วันหลังจากรับประทานดอกแค ไปแล้ว อาหารที่เป็นสมุนไพรด้วยนั้นนับว่าเป็นประโยชน์ดีจริง ๆ พืชสมุนไพรมากมายเอามาปรุงเป็นอาหาร เป็นกับข้าว เป็นอาหารที่ดีมีประโยชน์มากหลายยิ่งนัก เมื่อรู้จักเอามาใช้ประโยชน์ก็เป็นประโยชน์อย่างที่สุด คุ่มค่าและมากด้วยของดี ๆ ไม่ใช่่น้อยเลย

พริกไทยดำ

ใช้พริกไทยดำ 7 เม็ด เคี้ยวพริกไทยในปากข้างที่ปวดศีรษะทีละ 1 เม็ด ก็ได้ พริกไทยจะละลายข้างกระพุ้งแก้มทำอย่างนี้จนหมด 7 เม็ด พยายามไม่ดื่มน้ำตาม (ให้กลืนไปเลย) ให้รับประทานตอนก่อนแปรงฟันตอนเช้า ประมาณ 3 - 4 สัปดาห์จะเห็นผล

5. "เหงือกปลาหมอ" แก่ปอดอักเสบ

ตำรายาโบราณ บรรเทาอาการโรค

ใครที่ไปพบแพทย์แล้วเอกซเรย์ทราบว่าเป็นปอดเริ่มมีปัญหาเป็นฝี นอกจากให้แพทย์รักษาแล้ว ในยุคสมัยก่อนสมุนไพรเป็นทางเลือก รักษาได้เช่นกัน โดยให้อาตุน "เหงือกปลาหมอ" ทั้ง 5 รวบรวม กับ ข้าวเย็นเหนือ ข้าวเย็นใต้ จำนวนเท่ากัน จะตามต้องการ ต้มกับน้ำจนเดือดดื่มขณะอุ่นครั้งละ 1 แก้ว 3 เวลา เช้า กลางวัน เย็น ต้มดื่มจะอาการดีขึ้น ไปให้แพทย์เอกซเรย์ปอดไม่เป็นฝีอีกหยุดดื่มกินได้เลย และต้องระวังอย่าให้เป็นอีก

เหงือกปลาหมอ มีสรรพคุณเฉพาะคือ ทั้งต้นรวมรากต้มอาบแก้พิษไข้หัว แก้โรคผิวหนังทุกชนิด ทั้งต้นสดตำพอกปิดหัวฝีแผลเรื้อรัง

ถอนพืช ต้มกินแก้พิษฝีดาษ ฝีทั้งปวง ผลกินเป็นยาขับโลหิตระดู
 นอกจากนั้น ถ้าตาเจ็บ ตาแดง เอา "เหงือกปลาหมอ" ทั้งต้นตำกับขิงคั้น
 เอน้ำหยอดตาหาย เป็นเหน็บชา ชาทั้งตัว ทั้งคั้นนำทาบริเวณที่เป็นจะ
 ดีขึ้น ถูกกัด ตำเอาน้ำกินกากพอกหาย เป็นฝีฟกบวม เอาต้นกับขมิ้น
 อ้อยตำทา เป็นริดสีดวงทวาร เอาต้นกับขมิ้นอ้อยตำละลายกับน้ำทา
 เป็นไขจับสันตำกับขิงกิน โรคเรื้อน คุศตะโรค ทั้งต้นตำเอาน้ำกิน และ
 ใบสุมป่อยต้มดื่มน้ำ

เจ็บหลัง เจ็บเอว เอาต้น "เหงือกปลาหมอ" กับชะเอมเทศทำผง
 ละลายน้ำผึ้งปั้นเป็นก้อนกิน ริดสีดวงแห้งในท้อง ชุบผอมเหลือง
 ทั้งตัว ทั้งต้นตำเป็นผงกินทุกวัน เป็นริดสีดวง มีอตายดินตาย ร้อนทั้งตัว
 เวียนหัว ตามัว เจ็บระบมทั้งตัว ตัวแห้ง เอา "เหงือกปลาหมอ" กับ
 เปลือกมะรุ้มเท่ากันใส่หม้อ เกลื่อนิดหน่อย หมาย 3 คำ เปีย 3 ตัว วาง
 บนปากหม้อ ใช้ฟืน 30 คืบ ต้มกับน้ำจนเดือดให้งวดจึงยกลง กลั่นใจ
 กินขณะอุ่นจนหมดจะหายได้

ถ้าต้องการให้มีอายุยืน เอา "เหงือกปลาหมอ" 2 ส่วน พริกไทย 1 ส่วน ทำเป็นผงละลายน้ำผึ้งปั้นกินทุกวัน กินได้ 1 เดือน ไม่มีโรค ปัญญาดี กินได้ 2 เดือน ผิวหนังเต่งตึงกินได้ 3 เดือน โรคเรื้อรังดีดวงทุก จำพวกหาย 4 เดือน แก้วลม 12 จำพวก หูไวกินได้ 5 เดือน หหมดโรค 6 เดือน เดินไม่รู้จักเหนื่อย 7 เดือน ผิวงาม 8 เดือน เสียงเพราะ 9 เดือน หันงเหนียว ถ้าผิวแตกทั้งตัว เอา "เหงือกปลาหมอ" 1 ส่วน ดีปลี 1 ส่วน ทำผงชงกินกับน้ำร้อนหายได้ ทั้งหมดที่บอกเป็นตำรายาโบราณ ไม่เชื่อ ก็ไม่ควรลบหลู่รู้ไว้เป็นวิชา

6.สมุนไพรรักษาโรคเห็บขา ปลายประสาทอักเสบ

ส่วนประกอบของสมุนไพรที่ใช้รักษาโรคเห็บขาจะ

1. ใบย่านาง
2. ใบมะกา
3. โคลกลาน
4. เถาเอ็นอ่อน
5. สะค้าน
6. ขาดำ
7. ลูกกระดอม
8. รากคูณ
9. มะตูมอ่อนแห้ง
10. ลูกขี้กาแดง
11. รากข้าวปลู

เอาหนักร้อยละ 30 กรัม (2 บาท) นำมาต้มกินน้ำครั้งละครึ่งแก้ว วัน
ละ 3 เวลา โรคเห็บขาหายได้ภายใน 4-5 หม้อแล

7.ยาแก้คัน,

สมุนไพรขมิ้นชัน, สมุนไพรพลูโลกผสมเหล้าขาว, สมุนไพรแก้คัน, สมุนไพรใบกระเพรา, สมุนไพรไพล

8.ลมพิษ

สมุนไพรชนิดทา

- สีเสียด นำสีเสียดมาผสมกับปูนแดง (ที่ใช้กินกับหมาก) ใส่น้ำพอหมาด ใช้ทาบริเวณที่เป็นลมพิษ
- ใบพลู นำใบพลูมาตำให้ละเอียด ผสมกับเหล้าขาว ใช้ทาบริเวณที่เป็นลมพิษ
- หัวข่าแก่ นำหัวข่าแก่มาตำให้ละเอียด ผสมเหล้าขาว นำมาทาบบริเวณที่เป็นลมพิษ
- ใบเสลดพังพอน นำใบหรือต้นของเสลดพังพอนตำกับแป้งดินสอพอง ผสมเหล้า ใช้ทาบริเวณที่เป็นลมพิษ

หมายเหตุ ใช้สมุนไพรเหล่านี้ในปริมาณที่พอเหมาะกับบริเวณที่เป็น

และใช้ปูนแดงหรือเหล้าขาวซึ่งเป็นตัวทำปฏิกิริยาในปริมาณเล็กน้อย

สมุนไพรชนิดกิน

- นำใบขิงสด ใบพริกไทยสด และใบคนที่สอ อย่างละเจ็ดใบมา โขลกรวมกัน แล้วคั้นเอาน้ำที่ได้มาดื่มแก้ลมพิษ
- นำต้นขลุ้ณา (ทั้งราก ต้น ใบ และดอก) ต้มกับน้ำสะอาดดื่มบ่อยๆ นอกจากจะช่วยขับปัสสาวะได้แล้ว ยังช่วยบรรเทาอาการลมพิษ ได้อีกทางหนึ่ง

9. เม่ารักษาโรหิตจาง

ฤทธิ์ด้านเชื้อ "เอชไอวี" เชื้อแบคทีเรียของสมุนไพร 5 ชนิด คือ มะเม่า, ฟ้าทะลายโจร, หญ้าแห้วหมู, ผักเป็ดแดง และ สายน้ำผึ้ง พบว่า มะเม่า กับ สายน้ำผึ้ง มีศักยภาพในการกระตุ้นภูมิคุ้มกันและมีฤทธิ์ด้านเชื้อ "เอชไอวี" ได้ดีมาก

ผลไม้บำรุงเลือด

กล้วย พับทิม แดงโม สตอเบอร์รี่ แก้วมังกร

10. มังคุด จึงไม่ใช่เพียงผลไม้ที่มีรสชาติอร่อยแต่ยังมีคุณประโยชน์ต่อร่างกาย ทั้งคุณค่าทางโภชนาการและการนำมาใช้เป็นยารักษาโรคได้อีกด้วย “มังคุด” จึงเป็นของขวัญล้ำค่าที่ธรรมชาติได้มอบให้กับมวลมนุษยชาติอย่างแท้จริง

เหตุผล 33 ประการ ที่ควรพิจารณาใช้สารสกัดจากมังคุด

- ด้านอาการเมื่อยล้า (เพิ่มพลังอาหาร)
- ป้องกันการระคายเคือง อักเสบ
- ลดการเจ็บปวด
- ด้านการเกิดแผลในปาก
- ระวังอาการกดประสาท (ลดความเครียด)
- ลดอาการกังวล

- ลดภาวะสมองเสื่อม ช่วยป้องกันความผิดปกติของสมอง
- ป้องกันการเกิดเนื้องอกและมะเร็ง
- เพิ่มภูมิคุ้มกันโรค
- ชะลอความชรา
- ด้านอนุมูลอิสระ
- ด้านเชื้อไวรัส
- ด้านเชื้อแบคทีเรีย
- ด้านเชื้อรา
- ด้านการจับไขมันจากต่อมไขมันใต้ผิวหนังมากเกินไป (ด้านการทำงานของผิวหนังผิดปกติ)
- ลดไขมันที่ไม่ดีในเส้นเลือด (ลด L.D.L.)
- ป้องกันเส้นเลือดแดงแข็งตัว
- ป้องกันโรคหัวใจ
- ป้องกันความดันต่ำ
- ป้องกันอาการน้ำตาลในเลือดต่ำ
- ป้องกันโรคอ้วน (ช่วยลดน้ำหนัก)
- ป้องกันโรคข้อเสื่อม
- ป้องกันโรคกระดูกผุ
- ป้องกันโรคภูมิแพ้

- ป้องกันการเกิดโรคนิวในไต
- ป้องกันอาการไข้ (ไข้ระดับต่ำ)
- ป้องกันโรคพาร์กินสัน (โรคเกี่ยวกับระบบประสาทที่ทำให้สั่น)
- ป้องกันอาการท้องร่วง
- ป้องกันอาการปวดในระบบประสาท
- ป้องกันอาการเวียนศีรษะ
- ป้องกันโรคตัวหิ้น (โรคตาที่เกิดจากความดันสูงในกระบอกตาและทำให้ตาบอดในที่สุด)
- ป้องกันอาการตามัว (เกิดความผิดปกติที่เลนส์ในดวงตา)
- ป้องกันโรคเหงือก

11.กลุ่มยาลดไขมันในเส้นเลือด

-กระเจี๊ยบแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Hibiscus sabdariffa* L.

ชื่อสามัญ : Jamaican Sorel, Roselle

วงศ์ : Malvaceae

ชื่ออื่น : กระเจี๊ยบ กระเจี๊ยบเปรี้ยว ผักเก็งเค็ง ส้มเก็งเค็ง ส้มตะเลงเครง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้พุ่ม สูง 50-180 ซม. มีหลายพันธุ์ ลำต้นสีม่วงแดง ใบเดี่ยว รูปฝ่ามือ 3 หรือ 5 แฉก กว้างและยาวใกล้เคียงกัน 8-15 ซม. ดอกเดี่ยว ออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีชมพูหรือเหลืองบริเวณกลางดอกสีม่วงแดง เกสรตัวผู้เชื่อมกันเป็นหลอด ผลเป็นผลแห้ง แตกได้ มีกลีบเลี้ยงสีแดงนํ้าห่มไว้

สรรพคุณ :

กลีบเลี้ยงของดอก หรือกลีบที่เหลื่ออยู่ที่ผล

เป็นยาลดไขมันในเส้นเลือด และช่วยลดน้ำหนักด้วย

ลดความดันโลหิตได้โดยไม่มีผลร้ายแต่อย่างใด

น้ำกระเจี๊ยบทำให้ความเหนียวข้นของเลือดลดลง

ช่วยรักษาโรคเส้นโลหิตแข็งเปราะได้ดี

น้ำกระเจี๊ยบยังมีฤทธิ์ขับปัสสาวะ เป็นการช่วยลดความดันอีกทางหนึ่ง

ช่วยย่อยอาหาร เพราะไม่เพิ่มการหลั่งของกรดในกระเพาะ

เพิ่มการหลั่งน้ำดีจากตับ

เป็นเครื่องดื่มที่ช่วยให้ร่างกายสดชื่น เพราะมีกรดซิตริกอยู่ด้วย

ใบ แก้โรคพยาธิตัวจิ๊ด ยากัดเสมหะ แก้ไอ ขับเมือกมันในลำคอ ให้ลงสู่
ทวารหนัก

ดอก แก้โรคนิ่วในไต แก้โรคนิ่วในกระเพาะปัสสาวะ ชัดเบา ละลาย

ไขมันในเส้นเลือด กัดเสมหะ ขับเมือกในลำไส้ให้ลงสู่ทวารหนัก

ผล ลดไขมันในเส้นเลือด แก้กระหายน้ำ รักษาแผลในกระเพาะ

เมล็ด บำรุงธาตุ บำรุงกำลัง แก้ดีพิการ ขับปัสสาวะ ลดไขมันในเส้น
เลือด

นอกจากนี้ได้บ่งสรรพคุณโดยไม่ได้ระบุว่าจะใช้ส่วนใด ดังนี้คือ แก้
อ่อนเพลีย บำรุงกำลัง บำรุงธาตุ แก้ดีพิการ แก้ปัสสาวะพิการ แก้คอแห้ง

กระหายน้ำ แก้อาการคัน โลหิตสูง กัดเสมหะ แก้ไอ ขับเมือกมันในลำไส้
ลดไขมันในเลือด บำรุงโลหิต ลดอุณหภูมิในร่างกาย แก้โรคเบาหวาน
แก้เส้นเลือดตีตัน

นอกจากใช้เดี่ยวๆ แล้ว ยังใช้ผสมในตำรับยาร่วมกับสมุนไพรอื่น
ใช้ถ่ายพยาธิตัวจิ๋ว

วิธีและปริมาณที่ใช้ :

โดยนำเอากลีบเลี้ยง หรือกลีบรองดอกสีม่วงแดง ตากแห้งและบด
เป็นผง ใช้ครั้งละ 1 ช้อนชา (หนัก 3 กรัม) ชงกับน้ำเดือด 1 ถ้วย (250
มิลลิลิตร) ดื่มเฉพาะน้ำสีแดงใส ดื่มวันละ 3 ครั้ง ติดต่อกันทุกวันจนกว่า
อาการขัดเบาและอาการอื่นๆ จะหายไป

สารเคมี

ดอก พบ Protocatechuic acid, hibiscetin, hibicin, organic acid,
malvin, gossypetin

คุณค่าด้านอาหาร

น้ำกระเจี๊ยบแดง มีรสเปรี้ยว นำมาต้มกับน้ำ เติมน้ำตาล ดื่มแก้ร้อน
ใน กระหายน้ำ และช่วยป้องกันการจับตัวของไขมันในเส้นเลือดได้ และ
ยังนำมาทำขนมเยลลี่ แยม หรือใช้เป็นสารแต่งสี ใบบอ่อนของกระเจี๊ยบ
เป็นผักได้ หรือใช้แกงส้ม รสเปรี้ยวกำลังดี กระเจี๊ยบเปรี้ยวมีชื่อเรียกอีก
ชื่อว่า "ส้มพอเหมาะ" ในใบมี วิตามินเอ ช่วยบำรุงสายตา ส่วนกลีบเลี้ยง

และกลีบดอก มีสารแคลเซียม ช่วยบำรุงกระดูกและฟันให้แข็งแรง
น้ำกระเจี๊ยบแดงที่ได้สีแดงเข้ม สาร Anthocyanin นำไปแต่งสี
อาหารตามต้องการ

-เสาวรส

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Passiflora aurifolia* L.

ชื่อสามัญ : Jamaica honey-suckle, Passion fruit, Yellow granadilla

วงศ์ : Passifloraceae

ชื่ออื่น : สุคนธรส (ภาคกลาง)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : เป็นไม้เถาเถามีลักษณะกลม ใบ เป็นใบเดี่ยว ขอบใบหยักลึก ที่ก้านใบมีต่อมใบ ดอกหนา เป็นมันสีเขียวแก่ ดอก ออกดอกเดี่ยวขนาดใหญ่ ห้อยคว่ำคล้ายกับดวงไฟโคม กาบดอก หุ้มสีเขียว กลีบชั้นนอกเป็นรูปกระบอก ปลายแฉกด้านหลังมีสีเขียว

แก้ ด้านในมีสีม่วงอ่อนประกอบด้วยจุดแดง ๆ กลีบชั้นในลักษณะคล้ายกับตัวแฉกของกลีบชั้นนอก สีม่วงอ่อนหรือชมพูอ่อนมีประสีแดงแซม กลีบย่อยกลางมีเป็นชั้น ๆ สองชั้นแต่ละกลีบค่อนข้างกลม สีม่วงแก่ พาดด้วยปลายสีขาวสลับแดง มีเกสรอยู่ตรงกลางสีเขียวหลอดกมิกกลิ่นหอมแรงจัดมาก ผล เป็นรูปไข่หรือไข่ยาว มีหลายพันธุ์ บางพันธุ์ ผิวผลสีม่วง สีเหลือง สีส้มอมน้ำตาล เปลือกผล เรียบ เนื้อรับประทานได้ มีเมล็ดจำนวนมาก อยู่ตรงกลาง

สรรพคุณ : ลดไขมันในเส้นเลือด

วิธีและปริมาณที่ใช้ : ใช้ผลที่แก่จัด ไม่จำกัดจำนวน ล้างสะอาด ผ่าครึ่งคั้นเอาแต่น้ำ เติมเกลือและน้ำตาลเล็กน้อย ให้รสกลมกล่อมตามชอบ ใช้ดื่มเป็นน้ำผลไม้ ลดไขมันในเส้นเลือด

-คำฝอย

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Carthamus tinctorius* L.

ชื่อสามัญ : Safflower, False Saffron, Saffron Thistle

วงศ์ : Compositae

ชื่ออื่น : คำ คำฝอย ดอกคำ (เหนือ) คำยอง (ลำปาง)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ล้มลุก สูง 40-130 ซม. ลำต้นเป็นสัน แตกกิ่งก้านมาก ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปวงรี รูปใบหอกหรือรูปขอบขนาน กว้าง 1-5 ซม. ยาว 3-12 ซม. ขอบใบหยักฟันเลื่อย ปลายเป็นหนามแหลม ดอกช่อ ออกที่ปลายยอด มีดอกย่อยขนาดเล็กจำนวนมาก เมื่อบานใหม่ๆ กลีบดอกสีเหลืองแล้วจึงเปลี่ยนเป็นสีแดง ใบประดับแข็งเป็นหนามรองรับช่อดอก ผลเป็นผลแห้ง ไม่แตก เมล็ดเป็นรูปสามเหลี่ยม สีขาว ขนาดเล็ก

สรรพคุณ :

ดอก หรือกลีบที่เหลืองอยู่ที่ผล

- รสหวาน บำรุงโลหิตระดู แก่น้ำเหลืองเสีย แก้แสบร้อนตามผิวหนัง
- บำรุงโลหิต บำรุงหัวใจ บำรุงประสาท ขับระดู แก้ดีพิการ
- โรคผิวหนัง ฟอกโลหิต
- ลดไขมันในเส้นเลือด ป้องกันไขมันอุดตัน

เกสร

- บำรุงโลหิต ประจำเดือนของสตรี

เมล็ด

- เป็นยาขับเสมหะ แก้โรคผิวหนัง ทาแก้บวม
- ขับโลหิตประจำเดือน
- ตำพอกหัวเหิน แก้ปวดมดลูกหลังจากการคลอดบุตร
- น้ำมันจากเมล็ด
- ทาแก้ฮัมพาด และขัดตามข้อต่างๆ

ดอกแก่

- ใช้แต่งสีอาหารที่ต้องการให้เป็นสีเหลือง

วิธีและปริมาณที่ใช้ :

ชาดอกคำฝอย ช่วยเสริมสุขภาพ ช่วยลดไขมันในเส้นเลือด โดยใช้ดอกแห้ง 2 หยิบมือ (2.5 กรัม) ชงน้ำร้อนครึ่งแก้ว ดื่มเป็นเครื่องดื่มได้

สารเคมี

ดอก พบ Carthamin, sapogenin, Carthamone, safflomin A, sfflor yellow, safrole yellow

เมล็ด จะมีน้ำมัน ซึ่งประกอบด้วยกรดไขมันที่ไม่อิ่มตัว

คุณค่าด้านอาหาร

ในเมล็ดคำฝอย มีน้ำมันมาก สารในดอกคำฝอย พบว่าแก้อาการอักเสบ มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อบางตัวได้

ในประเทศจีน ดอกคำฝอย เป็นยาเกี่ยวกับสตรี ตำรับยาที่ใช้
รักษาสตรีที่ประจำเดือนค้างคั่งไม่เป็นปกติ หรืออาการปวดบวม ฟก
ช้ำดำเขียว มักจะใช้ดอกคำฝอยด้วยเสมอ โดยต้มน้ำแช่เหล้า หรือใช้
วิธีตำพอก แต่มีข้อควรระวังคือ หญิงมีครรภ์ ห้ามรับประทาน
ใช้ดอกคำฝอยแก่ มาชงน้ำร้อน กรอง จะได้สีเหลืองส้ม
(สาร safflower yellow) ใช้แต่งสีอาหารที่ต้องการให้เป็นสีเหลือง

12.กลุ่มยารักษาโรคผิวหนัง ผื่นคัน กลากเกลื้อน

-กุ่มบก

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Crateva adansonii* DC. subsp. *trifoliata* (Roxb.)

Jacobs

ชื่อสามัญ : Sacred Barnar, Caper Tree

วงศ์ : Capparaceae

ชื่ออื่น : ผักกุ่ม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้นขนาดกลาง สูง 6-10 ม. ใบประกอบแบบนิ้วมือ มีใบย่อย 3 ใบ ก้านใบประกอบยาว 7-9 ซม. ใบย่อยรูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 4-6 ซม. ยาว 7.5-11 ซม. ปลายแหลมหรือเรียวแหลม โคนแหลมหรือสอบแคบ ขอบเรียบ ใบย่อยที่อยู่ด้านล่างโคนใบเบี้ยว แผ่นใบค่อนข้างหนา เส้นแขนงใบข้างละ 4-5 เส้น ก้าน

ใบย่อยยาว 4-5 มม. ช่อดอกแบบช่อกระจุก ออกตามง่ามใบใกล้ปลาย
 ยอด ก้านดอกยาว 3-7 ซม. กลีบเลี้ยงรูปรี กว้าง 2-3 มม. ยาว 4-5 มม.
 เมื่อแห้งมักเป็นสีส้ม กลีบดอกสีขาวอมเขียวแล้วค่อยๆ เปลี่ยนเป็นสี
 เหลืองหรือชมพูอ่อน รูปรี กว้าง 0.8-1.5 ซม. ยาว 1.2-1.8 ซม. โคน
 กลีบเป็นเส้นคล้ายก้าน ยาว 3-7 มม. เกสรเพศผู้สีม่วง มี 15-22 อัน
 ก้านชูอับเรณูยาวประมาณ 4 ซม. ก้านชูเกสรเพศเมียยาวประมาณ 5
 ซม. รังไข่ค่อนข้างกลมหรือรี มี 1 ช่อง ผลกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 2-
 3.5 ซม. เปลือกมีจุดแต้มสีน้ำตาลอมแดง เมื่อแก่เปลือกเรียบ ก้านผล
 กว้าง 2-4 มม. ยาว 5-13 ซม. เมล็ดรูปคล้ายเกือกม้าหรือรูปไต กว้าง
 ประมาณ 2 มม. ยาวประมาณ 6 มม. ผิวเรียบ

สรรพคุณ :

ใบ - ขับลม ฆ่าแม่พยาธิ เช่น พวกระบาย และทาแก้เกลื้อนกลาก
 เปลือก - ร้อน ขับลม แก้ท้องผูก แก้ปวดท้อง ลงท้อง คุมธาตุ
 กระพี้ - ทำให้จิตใจแจ่มใส
 แก่น - แก้ริดสีดวง ผอม เหลือง
 ราก - แก้มานกษัย อันเกิดแต่กองลม
 เปลือก - ใช้ทาภายนอก แก้โรคผิวหนัง

-ข่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Alpinia galanga* (L.) Willd.

ชื่อสามัญ : Galanga

วงศ์ : Zingiberaceae

ชื่ออื่น : ข่าหยวก ข่าหลวง (ภาคเหนือ) , กัญจกโรหิณี (ภาคกลาง)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ล้มลุก สูง 1.5-2 เมตร เหง้ามีข้อและปล้องชัดเจน ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอก รูปวงรีหรือเกือบขอบขนาน กว้าง 7-9 ซม. ยาว 20-40 ซม. ดอก ช่อ ออกที่ยอด ดอกย่อยขนาดเล็ก กลีบดอกสีขาว โคนติดกันเป็นหลอดสั้นๆ ปลายแยกเป็น 3 กลีบ กลีบใหญ่ที่สุดมีริ้วสีแดง ใบประดับรูปไข่ ผล เป็นผลแห้งแตกได้ รูปกลม

สรรพคุณ :

เป็นยาแก้ท้องจุก ท้องอืดเฟ้อ ขับลม

แก้อาหารเป็นพิษ

เป็นยาแก้ลมพิษ

เป็นยารักษากลากเกลื้อน โรคผิวหนัง ติดเชื้อแบคทีเรีย เชื้อรา

วิธีและปริมาณที่ใช้ :

**รักษาท้องขึ้น ท้องอืด ท้องเฟ้อ ขับลม แก้ก้องเดิน (ที่เรียกโรคป่วง) แก้
บิด อาเจียน ปวดท้อง**

ใช้เหง้าชำแ่สด ยาวประมาณ 1-1 ½ นิ้วฟุต (หรือประมาณ 2 องคุลี) ตำ
ให้ละเอียด เติมน้ำปูนใส ใช้น้ำยาดื่ม ครั้งละ ½ ถ้วยแก้ว วันละ 3 เวลา
หลังอาหาร

รักษาลมพิษ

ใช้เหง้าชำแ่ๆ ที่สด 1 แ่ง ตำให้ละเอียด เติมห่อผ้าโรงพอให้แฉะๆ ใช้
ทั้งเนื้อและน้ำ ทาบริเวณที่เป็นลมพิษบ่อยๆ จนกว่าจะดีขึ้น

รักษากลากเกลื้อน โรคผิวหนัง

ใช้เหง้าชำแ่ เทาหัวแม่มือ ตำให้ละเอียดผสมเหล้าโรง ทาที่เป็นโรค
ผิวหนัง หลายๆ ครั้งจนกว่าจะหาย

สารเคมี

1 - acetoxychavicol acetate น้ำมันหอมระเหย ซึ่งประกอบด้วย
monoterpene 2 - terpineol, terpenen 4 - ol, cineole, camphor, linalool,
eugenol

-ขมิ้นชัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Curcuma longa* L.

ชื่อสามัญ : Turmeric

วงศ์ : Zingiberaceae

ชื่ออื่น : ขมิ้น (ทั่วไป) ขมิ้นแกง ขมิ้นหยอก ขมิ้นหัว (เชียงใหม่) ขมิ้น
หมื่น (ภาคใต้)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ล้มลุก อายุหลายปี สูง 30-90 ซม. เหง้าใต้
ดินรูปไข่มีแขนงรูปทรงกระบอกแตกออกด้านข้าง 2 ด้าน ตรงกันข้าม
เนื้อในเหง้าสีเหลืองส้ม มีกลิ่นเฉพาะ ใบ เดี่ยว แทงออกมาเหง้าเรียงเป็น
วงซ้อนทับกันรูปใบหอก กว้าง 12-15 ซม. ยาว 30-40 ซม. ดอก ช่อ แทง
ออกจากเหง้า แทรกขึ้นมาระหว่างก้านใบ รูปทรงกระบอก กลีบดอกสี
เหลืองอ่อน ใบประดับสีเขียวอ่อนหรือสีนวล บานครั้งละ 3-4 ดอก ผล
รูปกลมมี 3 พู

ส่วนที่ใช้ : เหง้าแก่สด และแห้ง

สรรพคุณ :

เป็นยาภายใน

- แก้ท้องอืด
- แก้ท้องร่วง
- แก้โรคกระเพาะ

เป็นยาภายนอก

- ทาแก้ผื่นคัน โรคผิวหนัง พุพอง
- ยารักษาชันนะตุและหนังศีรษะเป็นเม็ดผื่นคัน

วิธีและปริมาณที่ใช้

เป็นยาภายใน

เหง้าแก่สดยาวประมาณ 2 นิ้ว เอามาขูดเปลือก ล้างน้ำให้สะอาด ต้มให้
ละเอียด เติมน้ำ คั้นเอาแต่น้ำ รับประทานครั้งละ 2 ช้อนโต๊ะ วันละ 3-4
ครั้ง

เป็นยาภายนอก

เหง้าแก่แห้งไม่จำกัดจำนวน ปั่นให้เป็นผงละเอียด ใช้ทาตามบริเวณที่
เป็นเม็ดผื่นคัน โดยเฉพาะในเด็กนิยมใช้มาก

สารเคมี

ราก และ เหง้า มี tumerone, zingerene bisabolone, zingiberene, (+)

- sabinene, alpha-phellandrene, curcumone, curcumin

-ทองพันชั่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Rhinacanthus nasutus* (L.) Kurz

ชื่อสามัญ : White crane flower

วงศ์ : ACANTHACEAE

ชื่ออื่น : ทองคันชั่ง หย้ามันไก่

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้พุ่ม สูง 1-2 เมตร กิ่งอ่อนเป็นสีเขียว ใบ เดี่ยว ดอกช่อ ออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีขาว โคนติดกัน เป็นหลอด ปลายแยกเป็น 2 ปาก ปากล่างมีประสีม่วงแดง ผล แก้งแตกได้

ส่วนที่ใช้ : ใบสด รากสด หรือตากแห้งเก็บเอาไว้ใช้

สรรพคุณ : ใช้รักษาโรคผิวหนัง กลากเกลื้อน ผื่นคันเรื้อรัง

วิธีและปริมาณที่ใช้ :

ใช้ใบสด หรือราก ตำแช่เหล้า หรือแอลกอฮอล์ ทาบ่อย

ใช้ใบสด ตำให้ละเอียด ผสมน้ำมันก๊าด ทาบริเวณที่เป็นกลาก วันละ

1 ครั้ง เพียง 3 วัน โรคกลากหายขาด

ใช้รากทองพันชั่ง 6-7 รากและหัวไม้จืดไฟครึ่งกล่อ่ง นำมาตำเข้ากัน

ให้ละเอียด ผสมน้ำมันใส่ผมหรือวาสลิน (กันไม่ให้ยาแห้ง) ทา

บริเวณที่เป็นกลาก หรือโรคผิวหนังบ่อๆ

ใช้รากของทองพันชั่ง บดละเอียดผสมน้ำมันมะขามและน้ำมันมะนาว

ชโลมทาบริเวณที่เป็น

-นางแย้ม

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Clerodendrum chinense* (Osbeck) Mabb.

ชื่อพ้อง : *Volkameria fragrans* Vent.

ชื่อสามัญ : Glory Bower

วงศ์ : Labiatae

ชื่ออื่น : ปึงหอม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้พุ่มลำต้นเตี้ยสูงประมาณ 3-5 ฟุต ใบเป็นใบเดี่ยวจะออกเป็นคู่ๆ ตรงข้ามกัน ลักษณะใบเป็นรูปใบโพธิ์ ตรงปลายแหลมแต่ไม่มีติ่ง ขอบใบหยักรอบใบ ออกดอกเป็นช่อ ดอกจะเบียดเสียดติดกันแน่นในช่อ ช่อดอกหนึ่งกว้างประมาณ 4-5 นิ้ว ลักษณะดอกย่อยคล้ายดอกมะลิซ้อนสีขาว บานเต็มที่ประมาณ 1 นิ้ว ดอกย่อยมีกลีบเลี้ยงสีม่วงแดงเป็นหลอดสั้น ปลายแยก 5-6 แฉก ดอกย่อยบานไม่พร้อมกันและบานนานหลายวัน มีกลิ่นหอมมากทั้งกลางวันและกลางคืน ออกดอกตลอดปี

ส่วนที่ใช้ : ต้น ใบ และราก

สรรพคุณ :

ใบ - แก้โรคผิวหนัง ผื่นคัน

ราก

- ขับระดู ขับปัสสาวะ
- แก้หลอดลมอักเสบ ลำไส้อักเสบ
- แก้เหน็บชา บำรุงประสาท รวมทั้งเหน็บชาที่มีอาการบวมซ้ำ
- แก้ไข้ แก้ฝภายใน
- แก่ริดสีดวง ดากโผล่
- แก้กระดูกสันหลังอักเสบเรื้อรัง
- แก้ปวดเอว และปวดข้อ แก้ไตพิการ

ตำรับยา และวิธีใช้

เห็บขา ปวดขา

ใช้ราก 15-30 กรัม ต้มกับไก่ รับประทานติดต่อกัน 2-3 วัน

ปวดเอวปวดข้อ เห็บขาที่มีอาการบวมซ้ำ

ใช้รากแห้ง 30-60 กรัม ต้มน้ำดื่ม

ขับระดูขาว ลดความดันโลหิตสูง แก้หลอดลมอักเสบ

ใช้ราก และใบแห้ง 15-30 กรัม ต้มน้ำดื่ม

ริดสีดวงทวาร ดากโผล่

ใช้รากแห้งจำนวนพอควร ต้มน้ำ แล้วนั่งแช่ในน้ำนั้นชั่วครู่

โรคผิวหนัง ผื่นคัน เริ่ม

ใช้ใบสด จำนวนพอควร ต้มน้ำชะล้างบริเวณที่เป็น

สารเคมีที่พบ : มี Flavonoid glycoside, phenol, saponin และ Tannin

-ใบระบาด

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Argyreia nervosa* (Burm.f.) Bojer

ชื่อสามัญ : Morning Glory , Baby Hawaiian Woodrose

วงศ์ : Convolvulaceae

ชื่ออื่น : ผักกระบาด (ภาคกลาง) เมืองบอน (กรุงเทพฯ)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้เถา ยาวได้ถึง 10 เมตร ทุกส่วนมียางสีขาว และขนสีขาวหนาแน่น ใบ ใบเดี่ยว ออกสลับ รูปหัวใจ กว้าง 9 - 25 เซนติเมตร ยาว 11 - 30 เซนติเมตร ปลายแหลม โคนเว้า ด้านล่างมีขนอ่อนนุ่มคล้ายเส้นไหม สีเทาเงิน ดอก สีม่วงอมชมพูออกเป็นช่อตามซอกใบ ก้านช่อแข็ง ยาวประมาณ 20 เซนติเมตร ใบประดับ รูปไข่ ยาว 3 - 5 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ขนาดไม่เท่ากัน กลีบดอก รูปกรวย ยาวประมาณ 6 เซนติเมตร ปลายแผ่ออกและหยักเป็นแฉกตื้น ๆ เมื่อบานเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 6 เซนติเมตร เกสรตัวผู้ 5 อัน ผลกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 เซนติเมตร ปลายมีติ่ง

ส่วนที่ใช้ : ใบสด

สรรพคุณ : ยารักษาโรคผิวหนัง ผื่นคัน

วิธีและปริมาณที่ใช้

ใช้ใบสด 2-3 ใบ นำมาล้างให้สะอาด ตำให้ละเอียด ใช้ทาบริเวณที่เป็น โรคผิวหนัง วันละ 2-3 ครั้ง ติดต่อกัน 3-4 วัน จะเห็นผล

สารเคมี : เมล็ด (white seed coat exterior) มี cyanogenic glycosides

หมายเหตุ : เป็นสมุนไพรที่ใช้เฉพาะภายนอก ห้าม

รับประทาน เนื่องจาก ใบ ถ้ารับประทานเข้าไปทำให้คลื่น คลั่ง ตาพร่า มึนงง เมล็ด ถ้ารับประทานเข้าไปทำให้ประสาทหลอน

-เปล้าน้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์ : Croton stellatopilosus Ohba

ชื่อพ้อง : Croton sublyratus Kurz

วงศ์ : EUPHORBIACEAE

ชื่ออื่น : เปล้าท่าโพ (ภาคตะวันออกเฉียงใต้)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้พุ่ม หรือ ไม้ยืนต้น สูง 1 - 4 เมตร ผลัดใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับรูปใบหอกกลับ กว้าง 4 - 6 ซม. ยาว 10 - 15 ซม. ดอกช่อ ออกที่ซอกใบบริเวณปลายกิ่ง และที่ปลายกิ่ง ดอกช่อย่อย

ขนาดเล็ก แยกเพศ อยู่ในช่อเดียวกัน กลีบดอกสีนวล ผลแห้ง แตกได้
มี 3 พู

สรรพคุณ : ใบ ราก รักษาโรคผิวหนัง คัน กลากเกลื้อน

วิธีและปริมาณที่ใช้ : ใช้ใบ หรือรากสด ตำให้ละเอียด ใช้น้ำคั้นที่
ออกมาทาบริเวณที่เป็น

-เหงือกปลาหมอ

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Acanthus ebracteatus* Vahl

ชื่อพ้อง : *Acanthus ilicifolius* L.

ชื่อสามัญ : Sea holly

วงศ์ : ACANTHACEAE

ชื่ออื่น : แก้มหมอ แก้มหมอเล จะเกร็ง นางเกร็ง อีเกร็ง เหงือกปลาหมอ

น้ำเงิน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : เป็นไม้พุ่มขนาดกลาง สูง 1-2 เมตร ลำต้นและใบมีหนาม ใบหนามแข็งมีขอบเว้าและมีหนามแหลม ใบออกเป็นคู่ตรงข้ามกัน ดอกออกเป็นช่อตามยอด กลีบดอกสีขาวอมม่วง มี 4 กลีบแยกจากกัน ผลเป็นฝักสีน้ำตาล มี 4 เมล็ด ชอบขึ้นตามชายน้ำ ริมฝั่งคลองบริเวณปากแม่น้ำ

ส่วนที่ใช้ : ต้น และใบ ทั้งสดและแห้ง ราก เมล็ด

สรรพคุณ :

ต้นทั้งสดและแห้ง - แก้แผลพุพอง น้ำเหลืองเสีย เป็นฝีบ่อยๆ

ใบ - เป็นยาประคบแก้ไขข้ออักเสบ แก้ปวดต่าง ๆ รักษาโรคผิวหนัง ขับน้ำเหลืองเสีย

ราก

- ขับเสมหะ บำรุงประสาท แก้ไอ แก้หืด

- รักษาโรคบิดระดูขาว

เมล็ด

- ปิดพอกฝี

- ต้มดื่มแก้ไอ ขับพยาธิ ขับน้ำเหลืองเสีย

วิธีและปริมาณที่ใช้ : ใช้ต้นและใบสด 3-4 กำมือ ล้างให้สะอาด นำมาล้าง ต้มน้ำอาบแก้คัน ใช้ติดต่อกัน 3-4 ครั้ง

-พืลังกาสา

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ardisia polycephala* Wall.

วงศ์ : MYRSINACEAE

ชื่ออื่น : ดินจ๋า (เลย) ผักจ๋า ผักจ๋าแดง (เชียงใหม่, เชียงราย)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้นขนาดย่อม สูง 2-3 เมตร ใบเป็นใบเดี่ยว ออกสลับกันเป็นคู่ๆ ตามข้อต้น ลักษณะใบเป็นรูปไข่ ปลายแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ ไม่มีจัก ใบจะหนาใหญ่ มีสีเขียวเป็นมัน ดอกออกเป็นช่ออยู่ตามปลายกิ่ง หรือตามส่วนยอด ดอกมีสีชมพูอมขาว ผลโตเท่าขนาดเม็ดนุ่น เมื่อยังอ่อนเป็นสีแดง ผลแก่จะเป็นสีม่วงดำ

ส่วนที่ใช้ และสรรพคุณ :

ใบ - แก้โรคตับพิการ แก้ท้องเสีย แก้ไอ แก้ลม

ดอก - ฆ่าเชื้อโรค แก้พยาธิ

เมล็ด - แก้ลมพิษ

ราก - แก้กามโรค และหนองใน ปอกปิดแผล ถอนพิษงู

ต้น - แก้โรคผิวหนัง โรคเรื้อน

สารที่พบ : α - amyrin, rapanoneฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา -

ต้านเชื้อแบคทีเรีย ยับยั้ง platelet activating factor

receptor binding

-มะยม

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Phyllanthus acidus* (L.) Skeels

ชื่อสามัญ : Star Gooseberry

วงศ์ : Euphorbiaceae

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูงประมาณ 3 – 10 เมตร ลำต้นตั้งตรง แตกกิ่งก้านสาขาบริเวณปลายยอด กิ่งก้านจะเปราะและแตกง่าย เปลือกต้นขรุขระสีเทาปนน้ำตาล ใบ เป็นใบรวม มีใบย่อยออกเรียงแบบสลับกันเป็น 2 แถว แต่ละก้านมีใบย่อย 20 – 30 คู่ ใบรูปขอบขนานกลมหรือค่อนข้างเป็นสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูดปลายใบแหลม ฐานใบกลมหรือมน ขอบใบเรียบ ดอกออกเป็นช่อตามกิ่ง ดอกย่อยสีเหลืองอมน้ำตาลเรื่อๆ ผล เมื่ออ่อนสีเขียว เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีเหลืองหรือขาวแกมเหลือง เนื้อฉ่ำน้ำ เมล็ดรูปรางกลม แข็ง สีนํ้าตาลอ่อน 1 เมล็ด

ส่วนที่ใช้ : ใบตัวผู้ ผลตัวเมีย รากตัวผู้

สรรพคุณ :

ใบตัวผู้ - แก้พิษคัน แก้พิษไข้หัว เหือด หัด สุกใส ดำแดง ประทุษในยาเขียว และใช้เป็นอาหารได้

ผลตัวเมีย - ใช้เป็นอาหารรับประทาน

รากตัวผู้ - แก้ไข้ แก้โรคผิวหนัง แก้ประดง แก้เมื่อดมคัน ขับน้ำเหลืองให้แห้ง

วิธีและปริมาณที่ใช้ : ใช้ใบตัวผู้ หรือรากตัวผู้ ต้มน้ำดื่ม

สารเคมี

ผล มี tannin, dextrose, levulose, sucrose, vitamin C

ราก มี beta-amyrin, phyllanthol, tannin saponin, gallic acid

-ว่านมหากาฬ

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Gynura pseudochina* (L.) DC.

วงศ์ : Asteraceae (Compositae)

ชื่ออื่น : ดาวเรือง (ภาคกลาง)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ล้มลุก มีรากขนาดใหญ่ ลำต้นอวบน้ำ ทอดเลื้อยขึ้น ตั้งขึ้น ใบ เดี่ยว ขอบใบหยัก หลังใบสีม่วงเข้ม ท้องใบสีเขียวแกมเทา ดอก ช่อ ออก ยอด ก้านช่อดอกยาว กลีบดอกสีเหลืองทอง ผล เป็นผลแห้ง ไม่แตก

ส่วนที่ใช้ : หัว ใบสด

สรรพคุณ :

หัว

- รับประทานแก้พิษอักเสบ ดับพิษกาฬ พิษร้อน

- แก้ไข้พิษเชื่องซึม แก้เริ่ม

ใบสด

- ขับระดู
- ตำพอกฝี หรือหัวละมะลอก งามัวัด เริ่ม ทำให้เย็น ถอนพิษ แก้ปวดแสบปวดร้อน

วิธีและปริมาณที่ใช้

ใช้ใบสด 5-6 ใบ ล้างน้ำให้สะอาด ตำในภาชนะที่สะอาด ใส่พิมเสนเล็กน้อย

ใช้ใบสด 5-6 ใบ โขลกผสมกับสุรา ใช้น้ำทา และพอกบริเวณที่เป็นด้วยก็ได้

ข้อสังเกต - ในการใช้ว่านมหาภาพริษาเริ่ม และงามัวัด เมื่อหายแล้ว มีการกลับเป็น
กว่าเมื่อใช้เห็ดขาว

-อัคคีธำวรา

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Clerodendrum serratum* L. var. *wallichii* C.B.clarke

วงศ์ : VERBENACEAE

ชื่ออื่น : ตรีชะวา (ภาคกลาง) ตังต้อ ปอสามเกียน สามสุ่ม (ภาคเหนือ) พรายสะเอื้องใหญ่ (นครราชสีมา) หลัวสามเกียน (เชียงใหม่) อักคี่ (สุราษฎร์ธานี) อักคี่ทวาร (ศรีสะเกษ) เชียงใหม่)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 1 - 4 เมตร ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ขนาน รูปขอบขนานแกมใบหอก หรือรูปใบหอกแกมรูปไข่กลับ กว้าง 4 - 6 ซม. ขอบใบหยักฟันเลื่อย ดอกช่อ ออกที่ปลายกิ่ง กลีบดอก 5 กลีบ กลีบกลางสีม่วงเข้ม กลีบอื่นสีฟ้าสด รูปค่อนข้างกลม หรือรูปไข่กลับกว้าง เมื่อสุกสีม่วงเข้มหรือดำ

ส่วนที่ใช้ : ทั้งต้น ใบแห้ง ผล ราก

สรรพคุณ :

ทั้งต้น - รักษากลากเกลื้อน โรคเรื้อน

วิธีและปริมาณที่ใช้: ใช้ใบ และต้น ตำพอกรักษากลากเกลื้อน โรคเรื้อน พอกแก้
เรื้อรัง และแก้ขัดตามข้อ และคุดหนอง

13.กลุ่มพืชหอม เป็นยาบำรุงหัวใจ

-กระดังงาไทย

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cananga odorata* Hook.f. & Thomson var.

odorata

ชื่อสามัญ : Ylang-ylang Tree

วงศ์ : ANNONACEAE

ชื่ออื่น : กระดังงา, กระดังงาใบใหญ่, กระดังงาใหญ่, สะบันงา, สะบันงาดั้น

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้น สูง 10-20 ม. มีรอยแผลใบขนาดใหญ่กระจายอยู่ทั่วไป กิ่งตั้งฉากกับลำต้นปลายย้อยลู่ลง ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปรีหรือรูปไข่ยาว ปลายแหลม โคนมนหรือเว้าและเบี้ยวเล็กน้อย ขอบเรียบหรือเป็นคลื่น ใบอ่อนมีขนทั้ง 2 ด้าน ใบแก่มักมีขน

มากตามเส้นแขนงใบและเส้นกลางใบ ช่อดอกสั้น ออกห้อยรวมกัน
บนกิ่งเหนือรอยแผลใบ ช่อหนึ่งๆ มี 3-6 ดอก ดอกใหญ่ กลีบเลี้ยง 3
กลีบ รูปสามเหลี่ยม มีขน กลีบดอกเรียงสลับกัน 2 ชั้น ชั้นละ 3 กลีบ
แต่ละกลีบรูปขอบขนานปลายแหลม มีขน ขอบเรียบหรือเป็นคลื่น
เล็กน้อย กลีบชั้นในแคบกว่าชั้นนอกเล็กน้อย โคนกลีบด้านในสีม่วง
อมน้ำตาล ดอกอ่อนกลีบสีเขียว เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีเหลือง กลิ่นหอม
เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก เกสรเพศเมียมีหลายอัน อยู่แยกกัน ผลเป็นผล
กลุ่ม อยู่บนแกนตุ้มกลม 4-15 ผล แต่ละผลรูปไข่ ผลอ่อนสีเขียว ผล
แก่สีเขียวคล้ำจนเกือบดำ มี 2-12 เมล็ด เมล็ดสีน้ำตาลอ่อน รูปไข่แบน
สรรพคุณ :

ดอกแก่จัด - ใช้เป็นยาหอมบำรุงหัวใจ บำรุงโลหิต บำรุงธาตุ แก่ลม
วิงเวียน ชูกำลังทำให้ชุ่มชื้น ให้น้ำมันหอมระเหย ใช้แต่งกลิ่น
เครื่องสำอาง น้ำอบ ทำน้ำหอม ใช้ปรุงยาหอม บำรุงหัวใจ

ใบ, เนื้อไม้ - ต้มรับประทาน เป็นยาขับปัสสาวะพิการ

วิธีใช้ :

ใช้ดอกกลั่น ให้น้ำมันหอมระเหย

การแต่งกลิ่นอาหาร ทำได้โดยนำดอกที่แก่จัด ลมควันเทียนหรือเปลว
ไฟจากเทียนเพื่อให้ต่อมน้ำหอมในกลีบดอกแตก และส่งกลิ่นหอม
ออกมา แล้วนำไปเสียบไม้ ลอยน้ำในภาชนะปิดสนิท 1 คืน เก็บดอก

ทั้งตอนเช้า นำน้ำไปคั้นกะทิ หรือปรุงอาหารอื่นๆ

สารเคมี : ใน ylang -ylang oil มีสารสำคัญคือ linalool ,

benzyl benzoate p-totyl methylether, methylether, benzyl acetate

-การระเคด

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Pandanus tectorius* Blume

ชื่อสามัญ : Screw Pine

วงศ์ : PANDANACEAE

ชื่ออื่น : การะเกดต่าง ลำเจียกหนู เตยดง เตยต่าง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้พุ่มกึ่งไม้ต้น สูง 3-7 ม. ลำต้นมักแตก

กิ่งก้านสาขา มีรากอากาศค่อนข้างยาว และใหญ่ ใบเดี่ยวเรียงเวียน

สลับกันเป็น 3 เกลียวที่ปลายกิ่ง รูปรางน้ำ กว้าง 0.7-2.5 ซม.ยาว 3-9

ซม. ค่อยๆ เรียวแหลมไปหาปลาย ขอบมีหนามแข็งยาว 0.2-1 ซม. แผ่น

ใบด้านล่างมีนวล ดอกแยกเพศ อยู่ต่างต้นกัน ออกตามปลายยอด มีจำนวนมาก ติดบนแกนของช่อ ไม่มีกลีบเลี้ยงและกลีบดอก ช่อดอกเพศผู้ตั้งตรง ยาว 25-60 ซม. มีกาบสีนวลหุ้ม กลิ่นหอม เกสรเพศผู้ติดรวมอยู่บนก้านซึ่งยาว 0.8-2 ซม. ช่อดอกเพศเมียค่อนข้างกลม ประกอบด้วยเกสรเพศเมียเชื่อมติดกัน 3-5 อัน เป็นกลุ่ม 5-12 กลุ่ม แต่ละกลุ่มกว้าง 2-5 ซม. ยาว 3-7 ซม. ปลายหักคั่นเป็นร่องระหว่างยอดเกสรเพศเมีย ยอดเกสรเพศเมียเรียงเป็นวง ผลเบียดกันแน่นเป็นก้อนกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 10-20 ซม. แต่ละผลกว้าง 2-6.5 ซม. ยาว 4-7.5 ซม. เมื่อสุกหอม โคนสีเหลือง ตรงกลางสีแดง ตรงปลายยอดสีน้ำตาลอมเหลือง ผลที่สุกแล้วมีโพรงอากาศจำนวนมาก

สรรพคุณ :

ดอก

- ประโยชน์ ทำให้ชุ่มชื้นหัวใจ ดอกหอม รับประทาน มีรสขมเล็กน้อย

- แก้โรคในอก เช่น เจ็บคอ แก้เสมหะ บำรุงธาตุ

- อบกลั่นเสื่อผ้าให้หอม

วิธีใช้ - นำดอกไปเคี้ยวกับน้ำมันมะพร้าว หรือมันหมู ประคบเป็นน้ำมันใส่ผม นำดอกเข้ายาหอมบำรุงหัวใจ

-กุหลาบมอญ

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Rosa damascena* Mill.

ชื่อสามัญ : Rose, Damask rose

วงศ์ : Rosaceae

ชื่ออื่น : กุหลาบออน (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน) , ยี่สุน (กรุงเทพฯ)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 1-2 เมตร ลำต้นและกิ่งมีหนาม ใบเป็นใบประกอบแบบขนนก รูปไข่ กว้าง 2-4 ซม. ยาว 3-5 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมนขอบจักเป็นฟันเลื่อย ออกดอกเป็นช่อดอกสีชมพูหรือสีแดง ออกเป็นช่อที่ปลายกิ่ง อยู่รวมเป็นกระจุก 3-5 ดอกมีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ มีกลีบดอกจำนวนมากเรียงซ้อนกันหลายชั้นเมื่อดอกบานมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4.5-7 ซม. มีกลิ่นหอมแรงมากดอกดกและบานได้หลายวัน ออกดอกตลอดปี

ส่วนที่ใช้ : ดอกแห้ง และสด

สรรพคุณ :

ดอกแห้ง

- เป็นยาระบายอ่อนๆ
- แก้อาการอ่อนเพลีย บำรุงหัวใจ

ดอกสด

- กลั่นให้น้ำมันกุหลาบ แต่งกลิ่นยาและเครื่องสำอาง

วิธีใช้ - ใช้ดอกแห้งเข้ายาหอมบำรุงหัวใจ

-เตยหอม

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Pandanus amaryllifolius* Roxb.

ชื่อสามัญ : Pandanus Palm , Fragrant Pandan , Pandom wangi.

วงศ์ : Pandanaceae

ชื่ออื่น : ปาแนะวอจิง (มาเลเซีย-นราธิวาส)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวลักษณะแตกออกเป็นพุ่มขนาดเล็ก ลำต้นเป็นข้อ ใบออกเป็นพุ่มบริเวณปลายยอด เมื่อโตจะมีรากคำจุนช่วยพยุงลำต้นไว้ ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงสลับ เวียนเป็นเกลียวขึ้นไปจนถึงยอด ลักษณะใบยาวเรียวคล้ายใบหอก ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบเป็นมัน เส้นกลางใบเว้าลึกเป็นแอ่ง ถ้าดูด้านท้องใบจะเห็นเป็นรูปคล้ายกระดูกงูเรือ ใบมีกลิ่นหอม

ส่วนที่ใช้ : ต้นและราก, ใบสด

สรรพคุณ :

ต้นและราก

- ใช้เป็นยาขับปัสสาวะ แก้กระษัย

ใบสด

- ตำพอกโรคผิวหนัง
- รักษาโรคหิด
- นำใบเตย ใช้เป็นยาบำรุงหัวใจให้ชุ่มชื้น
- ใช้ผสมอาหาร แต่งกลิ่น ให้สีเขียวแต่งสีขนม

วิธีและปริมาณที่ใช้ :

ใช้เป็นยาขับปัสสาวะ

ใช้ต้น 1 ต้น หรือราก ครึ่งกำมือ ต้มกับน้ำดื่ม

ใช้เป็นยาบำรุงหัวใจ

ใช้ใบสดไม่จำกัดผสมในอาหาร ทำให้อาหารมีรสเย็น

หอม รับประทานแล้วทำให้หัวใจชุ่มชื้น หรือเอาใบสดมาคั้นน้ำ

รับประทาน ครั้งละ 2-4 ช้อนแกง

ใช้เป็นยาแก้เบาหวาน

ใช้ราก 1 กำมือ ต้มน้ำดื่ม เข้าเย็น

สารเคมี : สารกลุ่ม anthocyanin

-บัวบก

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Centella asiatica* Urban

ชื่อสามัญ : Asiatic Pennywort, Tiger Herbal

วงศ์ : Umbelliferae

ชื่ออื่น : ผักแว่น ผักหนอก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ล้มลุกอายุหลายปี เลื้อยแผ่ไปตามพื้นดิน

ชอบที่ชื้นและแตกรากฝอยตามข้อ ไหลที่แผ่ไปจะงอกใบจากข้อชูขึ้น 3-5 ใบ ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่เส้นผ่าศูนย์กลาง 2-5 ซม. ขอบใบหยัก ก้านใบยาว ดอก ช่อ ออกที่ซอกใบ ขนาดเล็ก 2-3 ดอก กลีบดอกสีม่วง ผล เป็นผลแห้ง แตกได้

ส่วนที่ใช้: ใบ ทั้งต้นสด เมล็ด

สรรพคุณ :

ใบ - มีสาร Asiaticoside ทำยาทาแก้แผลโรคเรื้อน

ทั้งต้นสด

- เป็นยารับารุงกำลัง บำรุงหัวใจ แก้อ่อนเพลีย เมื่อยล้า
- รักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก หรือมีการชอกช้ำจากการกระแทก แก้พิษงูกัด
- ปวดศีรษะข้างเดียว
- ขับปัสสาวะ
- แก้เจ็บคอ
- เป็นยาห้ามเลือด ตำแผลสด แก้โรคผิวหนัง
- ลดความดัน แก้ไข้ใน

เมล็ด

- แก้บิด แก้ไข้ ปวดศีรษะ

วิธีและปริมาณที่ใช้ :

ใช้เป็นยาแก้ปวดศีรษะข้างเดียว

ใช้ต้นสดไม่จำกัด รับประทาน หรือคั้นน้ำจากต้นสดรับประทาน ควร รับประทานติดต่อกัน 2-3 วัน

ใช้เป็นยาแก้เจ็บคอ

ใช้ทั้งต้นสด 10-20 กรัม หรือ 1 กำมือ ตำคั้นน้ำเติมน้ำส้มสายชู 1-3 ช้อนแกง จิบบ่อยๆ

เป็นยาลดความดันโลหิตสูง

ใช้ทั้งต้นสด 30-40 กรัม คั้นน้ำจากต้นสด เติมน้ำตาลเล็กน้อย รับประทาน 5-7 วัน

ยาแก้ไข้ใน (พลดตกหลั้ม)

ใช้ต้นสด 1 กำมือ ล้างให้สะอาด ตำคั้นน้ำ เติมน้ำตาลเล็กน้อย ดื่ม 1 ครั้ง รับประทานติดต่อกัน 5-6 วัน

เป็นยาถอนพิษรักษาแผลน้ำร้อนลวก

ใช้ทั้งต้นสด 2-3 ต้น ล้างให้สะอาด ตำให้ละเอียดพอกแผลไฟไหม้ ช่วย ลดอาการปวดแสบปวดร้อน

เป็นยาห้ามเลือด ไล่แผลสด

ใช้ใบสด 20-30 ใบ ล้างให้สะอาด ตำพอกแผลสด ช่วยห้ามเลือดและ รักษาแผลให้หายเร็ว

สารเคมี : สารสกัดจากใบบวบกประกอบด้วย madecassoside asiatic

acid, asiaticoside, centelloside, centellic acid brahminoside, brahmic acid.

-บัวหลวง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Nelumbo nucifera* Gaertn.

ชื่อสามัญ : Lotus

วงศ์ : Nelumbonaceae

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : เป็นไม้ล้มลุก มีเหง้าและไหลอยู่ใต้ดิน เหง้า จะมีลักษณะเป็นท่อนยาว มีปล้องสีเหลืองอ่อนจนถึงเหลือง แข็งเล็กน้อย ถ้าตัดตามขวางจะเป็นรูปกลมๆ หลายรู ไหลจะเป็นส่วนที่เจริญไปเป็นต้นใหม่ ใบ ใบเดี่ยวรูปโล่ ออกสลับ แผ่นใบจะชูเหนือน้ำ รูปใบเกือบกลม ขนาดใหญ่ ขอบเรียบและเป็นคลื่น ผิวใบมีนวล ก้านใบแข็งเป็นหนาม ถ้าตัดตามขวางจะเห็นเป็นรูภายใน ก้านใบมีน้ำยางขาว เมื่อหักจะมีสายใยสีขาว ใบอ่อนสีเทานวล ปลายมีวงงอขึ้นทั้ง

สองด้าน ก้านใบจะติดตรงกลางแผ่นใบ ดอก เดี่ยว มีสีขาว สีชมพู กลิ่นหอม บัวหลวงจะเริ่มบานตั้งแต่ตอนเช้า ก้านดอกยาวมีหนามห่อหุ้มก้านใบ ชูดอกเหนือน้ำ และชูสูงกว่าใบเล็กน้อย กลีบเลี้ยง 4- 5 กลีบ ขนาดเล็ก สีขาวอมเขียว หรือสีเทาอมชมพู ร่วงง่าย กลีบดอกมีจำนวนมากเรียงซ้อนหลายชั้น เกสรตัวผู้มีจำนวนมากสีเหลือง ปลายอับเรณูมีระยางคล้ายกระบองเล็กๆ สีขาว เกสรตัวเมียจะฝังอยู่ในฐานรองดอกรูปกรวยสีเหลืองนวล ผล รูปกลมรีสีเขียวนวล มีจำนวนมาก ฝังอยู่ในส่วนที่เป็นรูปกรวย เมื่ออ่อนมีสีเหลือง รูปกรวยนี้เมื่อเป็นผลแก่จะขยายใหญ่ขึ้นมีสีเทาอมเขียว ที่เรียกว่า "ฝักบัว" มีผลสีเขียวอ่อนฝังอยู่เป็นจำนวนมาก

ส่วนที่ใช้ : ติ้ว ดอก เกสรตัวผู้ เมล็ด ใส่ของเมล็ด ยางจากก้านใบ และก้านดอก เถ้า ราก

สรรพคุณ :

ติ้ว - มี Methylcorypalline ซึ่งเป็นตัวทำให้เส้นเลือดขยาย

ดอก, เกสรตัวผู้ - ขับปัสสาวะ ฝากสมาน ขับเสมหะ บำรุงหัวใจ เกสรปรุงเป็นยาหอม ชูกำลัง ทำให้ชื่นใจ ยาสงบประสาท ขับเสมหะ

เหง้าและเมล็ด - รสหวาน เย็น มันเล็กน้อย บำรุงกำลัง แก้ร้อนใน กระหายน้ำ แก้เสมหะ แก้พุพอง

เมล็ดอ่อนและแก่ - เมล็ดใช้รับประทานเป็นอาหาร และใช้ทำเป็นแป้ง

ได้ดี

เหง้าบัวหลวง - ใช้ปรุงเป็นอาหารได้ทั้งคาวหวาน

ไส้ของของเมล็ด - แก้เส้นโลหิตตีบในหัวใจ

ยางจากแก่นใบและแก่นดอก - แก้ท้องเดิน

ราก - แก้เสมหะ

สารเคมี :

ดอก มีอัลคาลอยด์ ชื่อ nelumbine

embryo มี lotusine

เมล็ด มี alkaloids และ beta-sitosterol

-บุญนาค

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Mesua ferrea* L.

ชื่อสามัญ : Iron wood, Indian rose chestnut

วงศ์ : GUTTIFERAE

ชื่ออื่น : กำกั่ว กำกั่ว นาคบุตร ปะนาคอ สารภิดอย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูงประมาณ 15-25 เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มทึบ ไม่ผลัดใบ ใบ เป็นใบเดี่ยว แผ่นใบหนา รูปหอกหรือรูปขอบขนานแกมรูปหอก ขนาดกว้าง 2-3 ซม. ยาว 8-12 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบ ผิวใบเรียบเกลี้ยง ท้องใบมีคราบขาวปกคลุม ดอก เป็นดอกเดี่ยว หรือเกิดเป็นกระจุกตามง่ามใบ กลีบดอกสีขาวจนถึงสีเหลืองอ่อน ออกดอกระหว่างช่วงฤดูร้อนถึงฤดูฝน ผล รูปไข่ ส่วนปลายโค้งแหลม โดยยังมีส่วนกลีบรองดอกขยายใหญ่ขึ้นติดอยู่ ภายในมีเมล็ด 1-2 เมล็ด

ส่วนที่ใช้ : ดอกสดและแห้ง ผล ใบ แก่น ราก เปลือก กระพี้

สรรพคุณ :

ดอก - กลั่นให้น้ำมันหอมระเหย ใช้ในการอบเครื่องหอมได้ดี ใช้แต่งกลิ่นสบู่

ดอกแห้ง - ใช้เข้ายาหอม แต่งกลิ่นแต่งรสทำให้รับประทานง่าย เป็นยาหอมบำรุงดวงจิตให้ชุ่มชื้น บำรุงหัวใจ เป็นยาขับเสมหะบำรุงโลหิต แก้อ่อนกระสับกระส่าย แก่ลมกองละเอียด ซึ่งทำให้หน้ามืด วิงเวียนใจ ตัน อ่อนเพลีย หัวใจหวิว ทำให้ชุ่มกำลัง

ผล - ขับเหงื่อ ฝาดสมาน

ใบ - รักษาบาดแผลสด พอกบาดแผลสด แก้พิษงู

แก่น - แก้เลือดออกตามไรฟัน

ราก - ขับลมในลำไส้

เปลือก - ฟอกน้ำเหลือง กระจายหนอง

กระพี้ - แก้เสมหะในคอ

-พยอม

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Shorea roxburghii* G.Don

ชื่อสามัญ : White Meranti

วงศ์ : DIPTEROCARPACEAE

ชื่ออื่น : กะยอม ขะยอม พะยอมแดง แคน พะยอมทอง ขางหยวก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้น ผลัดใบ สูง 15 – 30 เมตร เรือนยอดเป็นพุ่ม กลม เปลือกหนา สีนํ้าตาลหรือเทา แตกเป็นร่องยาวตามลำต้น ใบ เดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปขอบขนาน กว้าง 3 – 4

เซนติเมตร ยาว 8 – 10 เซนติเมตร โคนมน ปลายมน หรือหยักเป็นติ่ง
สั้น ๆ ดอก สีขาว กลิ่นหอม ออกเป็นช่อตามปลายกิ่ง ผล มีปีกยาว 3
ปีก ปีกสั้น 2 ปีก

ส่วนที่ใช้ : ดอก เปลือกต้น

สรรพคุณ :

ดอก - ผสมยาแก้ไข้ และยาหอม แก้ลม บำรุงหัวใจ

เปลือกต้น - สมานลำไส้ แก้ท้องเดิน มี Tannin มาก

-พิกุล

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Mimusops elengi* L.

ชื่อสามัญ : Bullet wood

วงศ์ : SAPOTACEAE

ชื่ออื่น : พิกุลเขา กุล แก้ว ชางดง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้นขนาดกลาง สูงประมาณ 8-15 ม. เรือน

ยอดแน่นทึบ เปลือกต้นสีน้ำตาลเทา มีรอยแตกกระแหว่งตามแนวยาว ใบเป็นใบเดี่ยว เกิดเรียงกันแบบสลับ ลักษณะใบมนเป็นรูปไข่ หรือรูปไข่แกมหอก มีขนาดกว้าง 2-5 ซม. ยาว 5-10 ซม. โคนใบสอบมน ปลายใบเรียวหรือหยักเป็นติ่ง ดอกเกิดเป็นกระจุกตามง่ามใบและตามยอด มีสีขาวปนเหลือง กลีบรองดอกมี 8 กลีบ เรียงเป็น 2 วง ๆ ละ 8 แฉก ดอกบานมีกลิ่นหอม ออกดอกตลอดปี ผลรูปไข่กลมถึงรี ภายในมีเมล็ดเดี่ยว

ส่วนที่ใช้: ดอก เปลือก เมล็ด แก่นที่ราก ใบ

สรรพคุณ :

ดอกสด - เข้ายาหอม ทำเครื่องสำอาง แก้ท้องเสีย

ดอกแห้ง - เป็นยาบำรุงหัวใจ ปวดหัว เจ็บคอ ขับเสมหะ

ผลสุก - รับประทานแก้ปวดศีรษะและแก้โรคในลำคอและปาก

เปลือก - ขาอมกลั้วคอ ล้างปาก แก้เหงือกบวม รำมะนาด

เมล็ด - ตำแล้วใส่ทวารเด็ก แก้โรคท้องผูก

ใบ - ฆ่าพยาธิ

แก่นที่ราก - เป็นยาบำรุงหัวใจ บำรุงโลหิต ขับลม

กระพี้ - แก้เกื้อน

-มะลิลา

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Jasminum Sambac* (L.) Aiton

ชื่อสามัญ : Arabian jasmine

วงศ์ : OLEACEAE

ชื่ออื่น : มะลิ, มะลิลา (ทั่วไป), มะลิซ้อน (ภาคกลาง), มะลิขี้ไก่ (เชียงใหม่), มะลิหลวง (แม่ฮ่องสอน), มะลิป้อม (ภาคเหนือ), ข้าวแตก (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน), เตียนมูน (ละว้า-เชียงใหม่)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : เป็นไม้พุ่ม บางพันธุ์เป็นไม้รื้อเลื้อย สูง 0.3-3 เมตร ใบเรียงตรงข้าม เป็นใบประกอบชนิดที่มีใบย่อย ใบเดี่ยว รูปไข่ กว้าง 3-6 ซม. ยาว 5-10 ซม. ดอกออกเป็นช่อเล็ก ๆ มีทั้งดอกลาและดอกซ้อน ดอกสีขาว โคนดอกติดกันเป็นหลอด สีเขียวอมเหลือง ดอกกลางบานก่อน กลีบเลี้ยงแยกเป็นส่วน 7-10 ส่วน มีขนละเอียด ยาว 2 1/2-7 มม. โคนกลีบดอกเชื่อมเป็นหลอด ยาว 7-15 มม. ส่วนปลายแยก

เป็นส่วนรูปไข่ แกมรี สีขาว อาจมีสีม่วงด้านนอกหรือเมื่อดอกร่วงยาว 8-15 มม. ดอกอาจซ้อนหรือตา ผลสด (berry) สีดำ แต่ยังไม่พบใน กทม. ดอกมีกลิ่น หอม ออกดอกตลอดปี แต่ดอกมีน้อยในฤดูหนาว

ส่วนที่ใช้ : ใบ ราก ดอกแก่

สรรพคุณ :

ใบ, ราก - ทำยาหยอดตา

ดอกแก่ - เข้ายาหอม แก้หืด บำรุงหัวใจ

ราก - ฝนรับประทาน แก้ร้อนใน, เลือดท้อง รักษาหลอดลมอักเสบ ขับ ประจำเดือน

ใบ - ทำให้ละเอียด ผสมกับน้ำมะพร้าวใหม่ๆ นำไปลงไฟ ทารักษาแผล ฝีพุพอง แก้ไข้ ขับน้ำนม

วิธีใช้ : ใช้ดอกแห้ง 1.5 - 3 กรัม ต้มน้ำหรือชงน้ำร้อนดื่ม

สารเคมี :

ดอก พบ benzyl alcohol, benzyl alcohol ester, jasmone, linalool, linalol ester

ใบ พบ jasminin sambacin

-สารภี

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Mammea siamensis* Kosterm.

ชื่อพ้อง : *Ochrocarpus siamensis* T.Anders

วงศ์ : GUTTIFERAE

ชื่ออื่น : สร้อยขี้ (ภาคใต้)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ มีความสูงประมาณ 12-20 เมตร เป็นไม้ไม่ผลัดใบ ลำต้นตรง ขรุขระเล็กน้อย เปลือกเป็นสะเก็ดเล็ก ๆ ผิวเปลือกมีสีน้ำตาล แตกกิ่งแน่น ปลายกิ่งมักห้อยลงลำต้นและกิ่งมียางสีเหลืองหรือขาว ใบรูปไข่ปลายมนกว้าง บางทีปลายใบเว้าลงเล็กน้อย ใบแตกออกเป็นคู่ตรงข้ามกันที่บริเวณกิ่ง โคนใบสอบเรียวแหลมถึงก้านใบ เนื้อใบหนาเกลี้ยงสีเขียว ขนาดความกว้างของใบประมาณ 5-8 เซนติเมตร ยาวประมาณ 9-12 เซนติเมตร ออกดอกเป็นช่อเดี่ยว ตามกิ่ง มีกลีบดอก 5 กลีบ มีสีขาวกลิ่นหอม ตรงกลางดอกมีเกสรตัวผู้สั้นเล็ก ๆ เป็นวง มีสีเหลือง ขนาดดอกกว้างประมาณ 2

เซนติเมตร ผลกลมเป็นรูปกระปุกเล็ก ผิวเรียบสีเขียว เมื่อสุกมีสีเหลือง
เนื้อในมีรสหวาน ขนาดผลยาวประมาณ 2-3 เซนติเมตร

ส่วนที่ใช้: ดอก ผลสุก

สรรพคุณ :

ดอกสดและแห้ง - ใช้เข้ายาหอมบำรุงหัวใจ

ดอกตูม - ย้อมผ้าไหม ให้สีแดง

ผลสุก - รับประทานได้ มีรสหวาน เป็นยาบำรุงหัวใจ ขยายหลอดโลหิต

14.กลุ่มยาถ่ายพยาธิ

ฟักทอง

ส่วนที่ใช้ : เนื้อในเมล็ด

ขนาด : ๕๐ - ๕๐ เมล็ด

วิธีใช้ : เนื้อในเมล็ดบดให้ละเอียด เติมน้ำเชื่อมเล็กน้อย เติมน้ำให้ได้ ๒ ถ้วย แบ่งกิน ๒ - ๓ ครั้ง ห่างกัน ๒ ชั่วโมง แล้วกินดีเกลือตามหลัง ๒ ชั่วโมง (ถ่ายพยาธิตัวดี)

มะระไทย

ส่วนที่ใช้: ใบสด

ขนาด : ๒๐ - ๓๐ ใบ

วิธีใช้ : หั่นใบขงน้ำร้อน เติมเกลือเล็กน้อย (ถ่ายพยาธิเข็มหมุด)

กระเทียม

ส่วนที่ใช้ : หัวสด

ขนาด : ๕ - ๗ กีบ

วิธีใช้ : ปอกเปลือกกระเทียม ตำให้แหลก เติมน้ำอุ่น ๑ แก้ว ละลายกับ
สบู่ สวนเข้าทวารหนัก ทำซ้ำ ๒ - ๓ วัน (ถ่ายพยาธิเส้นด้าย)

-แก้ว

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Murraya paniculata* (L.) Jack.

ชื่อสามัญ : Andaman satin wood, Chinese box tree, Orange jasmine

วงศ์ : RUTACEAE

ชื่ออื่น : กะมูนิง (มลายู-ปัตตานี) แก้วขาว (ภาคกลาง) แก้วจีไก่ (ยะลา)

แก้วพริก ตะไหลแก้ว (ภาคเหนือ) แก้วลาย (สระบุรี) จ้าพริก (ลำปาง)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้นขนาดเล็ก สูงได้ถึง 10 เมตร ไม่ผลัด
ใบ ใบ เป็นใบประกอบ ผิวใบมันเข้ม และเป็นมันทั้งสองด้าน ดอก ช่อ

ออกเป็นกระจุก สีขาว ร่วงง่าย มีกลิ่นหอมมาก ผล สดกลมรี หรือรูปไข่ ปลายสอบเล็กน้อย ที่เปลือกมีต่อมน้ำมันเห็นได้ชัด กว้าง 5-8 มม. ยาว 0.8-1 ซม. ผลอ่อนสีเขียว ผลสุกสีส้มแดง เมล็ดรูปไข่ปลายสอบ มีขนสั้นๆ อยู่รอบเมล็ด กว้าง 4-6 มม. ยาว 6-9 มม. สีขาวขุ่น มีจำนวน 1-2 เมล็ดต่อผล

ส่วนที่ใช้ :

ก้านและใบ - เก็บได้ตลอดปี ใช้สดหรือตากแห้งเก็บไว้ใช้

ราก - เก็บในฤดูหนาว เอาดินออกล้างให้สะอาด หั่นเป็นแผ่น ตากแห้งเก็บไว้ใช้

ใบ ดอก และผลสุก

สรรพคุณ :

ก้านและใบ - รสเผ็ด สุขุม ขม ใช้เป็นยาหาระงับปวด แก้ผื่นคันที่เกิดจากขึ้น แก้แผลเจ็บปวดเกิดจากการกระทบกระแทก ต้มอมบัวนปาก แก้ปวดฟัน

ราก - รสเผ็ด ขม สุขุม ใช้แก้ปวดแหว แก้ผื่นคันที่เกิดจากขึ้น และที่เกิดจากแมลงกัดต่อย

ใบ - ขับพยาธิตัวคืด แก้บิด แก้ท้องเสีย

ราก, ใบ - เป็นยาขับประจำเดือน

ดอก, ใบ - ช่วยย่อย แก้ไขข้ออักเสบ แก้ไอ เวียนศีรษะ

ผลสุก - รับประทานเป็นอาหารได้

วิธีใช้และปริมาณที่ใช้

ใช้ภายใน รับประทานขับพยาธิตัวตืด แก้กิด แก้ก้องเสีย

- ใช้ก้านและใบสด 10-15 กรัม ต้มกับน้ำ 2 ถ้วยแก้ว เคี้ยวให้เหลือ 1

ถ้วยแก้ว รับประทานวันละ 2 ครั้ง หลังอาหารเช้า-เย็น

- หรือใช้ดองเหล้า คั้นแต่เหล้า ครั้งละ 1 ถ้วยตะไล ใช้เป็นยาขับ

ประจำเดือน

- ใช้รากแห้ง 10-15 กรัม (สด 30-60 กรัม) ต้มกับน้ำ 2 ถ้วยแก้ว เคี้ยวให้

เหลือ 1 ถ้วยแก้ว รับประทานวันละ 2 ครั้ง หลังอาหารเช้า-เย็น

ใช้ภายนอก

- ใช้ก้านและใบสด ตำพอก หรือคั้นเอาน้ำทาบริเวณที่เป็น

- ใช้ใบแห้งบดเป็นผงใส่บาดแผล

- รากแห้งหรือสด ตำพอก หรือต้มเอาน้ำชะล้างบริเวณที่เป็น

- ใบและก้านสด สกัดด้วยแอลกอฮอล์ 50 % ใช้เป็นยาชาเฉพาะที่

สารเคมี

ใบ เมื่อกลั่นด้วยไอน้ำให้น้ำมันหอมระเหยสีเข้ม 0.01% กลั่นน้ำมันหอมระเหยจากใบประกอบด้วย :

1 - Cadinene (sesquiterpene) 32.5% bisabolone

18% betacaryophyllene 14% carene 3.5%

5 - quaiiazulene 1.2% methyl anthrailate 1.5% euhenol
5% citronellol 4.5% geranoil 9.1% methylsalicylate 3.5%

-ทับทิม

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Punica granatum* L.

ชื่อสามัญ : Pomegranate , Punica apple

วงศ์ : Punicaceae

ชื่ออื่น : พิตา (หนองคาย) พิตาขาว มะก่องแก้ว (น่าน) มะเกี๊ยะ (เหนือ)
หมากจิ้ง (แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ยืนต้น หรือพรรณไม้พุ่ม ขนาดเล็ก

ลักษณะผิวเปลือกลำต้นเป็นสีเทา ส่วนที่เป็นกิ่งหรือยอดอ่อนจะเป็น
เหล็กม หรือ มีหนามแหลมยาวขึ้น ใบ ใบมีลักษณะเป็นรูปยาวรี โคนใบ
มน แฉก ส่วนปลายใบเรียวแหลมสั้น ผิวหลังใบ เกลี้ยงเป็นมัน ได้ทอง

ใบจะเห็นเส้นใบได้ชัด ขนาดของใบกว้างประมาณ 1 - 1.8 ซม. ยาวประมาณ 2.5 - 6 ซม. ดอก ดอกออกเป็นช่อ หรืออาจจะเป็น ดอกเดี่ยว ในบริเวณปลายยอด หรือร่วงกิ่ง ลักษณะของดอกมีเป็น สีส้ม สีขาว หรือสีแดง ดอกหนึ่งมีกลีบดอกประมาณ 6 กลีบ ปลายกลีบ ดอกจะแยกออกจากกัน ตรงกลางดอกมีเกสร ตัวเมีย และตัวผู้ซึ่งมีอับเรณูเป็นสีเหลือง ขนาดของดอกบานเต็มที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 - 3 ซม. ผลมีลักษณะเป็นรูปค่อนข้างกลม ผิวเปลือกนอกหนาเกลี้ยง ผลเมื่อแก่หรือ สุกเต็มที่มีสีเหลืองปนแดง และลักษณะของผล จะแตก หรืออ้าออก ข้างในผลก็จะมีเมล็ดเป็น จำนวนมาก เป็นรูปเหลี่ยม มีสีชมพูสด ดอก ดอกออกเป็นช่อ หรืออาจจะเป็น ดอกเดี่ยว ในบริเวณปลายยอด หรือร่วงกิ่ง ลักษณะของดอกมีเป็น สีส้ม สีขาว หรือสีแดง ดอกหนึ่งมีกลีบดอกประมาณ 6 กลีบ ปลายกลีบ ดอกจะแยกออกจากกัน ตรงกลางดอกมีเกสร ตัวเมีย และตัวผู้ซึ่งมีอับเรณูเป็นสีเหลือง ขนาดของดอกบานเต็มที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 - 3 ซม. ผลมีลักษณะเป็นรูปค่อนข้างกลม ผิวเปลือกนอกหนาเกลี้ยง ผลเมื่อแก่หรือ สุกเต็มที่มีสีเหลืองปนแดง และลักษณะของผล จะแตก หรืออ้าออก ข้างในผลก็จะมีเมล็ดเป็น จำนวนมาก เป็นรูปเหลี่ยม มีสีชมพูสด

ส่วนที่ใช้ : ใบ ดอก เปลือกผลแห้ง เปลือกต้นและเปลือกกราก เมล็ด

สรรพคุณ :

ใบ - อมกลั้วคอ ทำยาล้างตา

ดอก - ใช้ห้ามเลือด

เปลือกและผลแห้ง

- เป็นยาแก้ท้องร่วง ท้องเดิน แก้บิด

- แก้โรคล็กกะปิดล็กกะเปิด

เปลือกต้นและเปลือกราก

- ใช้เป็นยาขับพยาธิตัวตืด , พยาธิตัวกลม

เมล็ด - แก้โรคล็กกะปิดล็กกะเปิด

วิธีและปริมาณที่ใช้

ถ่ายพยาธิตัวตืดและพยาธิตัวกลม ได้ผลดี

ใช้เปลือกสดของราก , ต้น ที่เก็บใหม่ๆ 60 กรัม หรือประมาณ 1/2 กำมือ เติมน้ำพลูหรือกระวานลงไปเล็กน้อย เพื่อแต่งรส ต้มกับน้ำ 3 ถ้วยแก้ว เคี่ยวให้เหลือ 1 1/2 ถ้วยแก้ว รับประทานครั้งละ 2 ช้อนโต๊ะ (30 ซี.ซี.) หลังจากนั้นประมาณ 2 ชั่วโมง รับประทานยาถ่าย เช่น ดีเกลือ 2 ช้อนโต๊ะตาม ควรอดอาหารก่อนรับประทานยา

ยาแก้ท้องร่วง ท้องเดิน (ไม่ใช่บิด หรือ อหิวาตกโรค)

ใช้เปลือกผล ตากแดดให้แห้ง ประมาณ 1/4 ของผล ฝนกับน้ำฝนหรือน้ำปูนใสให้ข้นๆ รับประทานครั้งละ 1-2 ช้อนแกง หรือต้มกับน้ำปูนใส แล้วดื่ม น้ำที่ต้มก็ได้

บิด (มีอาการปวดเบ่ง และมีมูก หรืออาจมีเลือดด้วย)

ใช้เปลือกผลแห้งของทับทิม ครั้งละ 1 กำมือ (3-5 กรัม) ต้มกับน้ำ ดื่มวันละ 2 ครั้ง อาจใช้กานพลูหรืออบเชยแต่งกลิ่นให้น่าดื่มก็ได้

สารเคมี

เปลือกผลมีรสฝาด เนื่องจากมี tannin 22-25% gallotannic acid สารสีเขียวอมเหลือง รากมีสารอัลคาลอยด์ ชื่อ pelletierine และอนุพันธ์ของ pelletierine

คุณค่าด้านอาหาร

ทับทิมใช้รับประทานเป็นผลไม้รสหวาน หรือเปรี้ยวหวาน มีวิตามินซี และแร่ธาตุหลายตัว ช่วยป้องกันโรคเลือดออกตามไรฟัน และบำรุงฟันให้แข็งแรง

-มะเกลือ

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Diospyros mollis* Griff.

ชื่อสามัญ : Ebony tree

วงศ์ : Ebenaceae

ชื่ออื่น : ฝิเผ (ฉาน-ภาคเหนือ) มักเกลือ (เขมร-ตราด)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 10-30 เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มกลม ลำต้นเปลว โคนต้นมักเป็นพูพอน ผิวเปลือกเป็นรอยแตกสะเก็ดเล็กๆ สีดำ เปลือกในสีเหลือง กระพี้สีขาว กิ่งอ่อนมีขนนุ่มขึ้นประปราย ใบ เป็นใบเดี่ยวขนาดเล็กรูปไข่หรือรีเรียงตัวแบบสลับ ปลายใบสอบเข้าหากัน โคนใบกลม หรือมน ผิวใบเกลี้ยง ใบกว้าง 3.5-4.0 ซม. ยาว 9-10 ซม. ใบที่ยังอ่อนจะมีขนปกคลุมทั้งสองด้าน ดอก ออกเป็นช่อตามซอกใบ ดอกแยกเพศต่างต้น ดอกตัวผู้มีขนาดเล็ก สีเหลืองอ่อน หนึ่งช่อมี 3 ดอก ดอกตัวเมียเป็นดอกเดี่ยว ลักษณะดอกเหมือนกัน คือ กลีบรองดอกยาว 0.1-0.2 ซม. โครกลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายกลีบดอกแยกเป็น 4 กลีบ สีเหลืองเรียวเรียวขึ้นซ้อนทับกัน ตรงกลางดอกมีเกสร ผล กลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 ซม. ผิวเกลี้ยง ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีดำ ผลแก่จัดจะแห้ง มีกลีบเลี้ยงติดบนผล 4 กลีบ ผลแก่ราวเดือนมิถุนายน-สิงหาคม เมล็ดแบน สีเหลือง 4-5 เมล็ด ขนาดกว้าง 0.5-0.7 ซม. ยาว 1-2 ซม.

ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

ส่วนที่ใช้ : ราก, ผลมะเกลือสด โต้เต็มที่และสีเขียวจัด (ห้ามใช้ผลสุก)

เหลืองหรือผลสีดำ)

สรรพคุณ :

ราก - ฝนกับน้ำชาข้าว รับประทานแก้อาเจียน แก้ลม

ผลมะเกลือสดและเขียวจัด - เป็นสมุนไพรยอดเยี่ยมที่สุดในการถ่ายพยาธิ

กำจัดตัวตืด หรือ ไล่เดือนตัวกลม พยาธิปากขอ พยาธิเข็มหมุด

วิธีและปริมาณที่ใช้

ผลสดโตเต็มที่และเขียวจัด จำนวนผลเท่าอายุแต่ไม่เกิน 25 ผล (คนไข้ อายุ 40 ปี ใช้เพียง 25 ผล) ตำใส่กะทิ คั้นเอาแต่น้ำกะทิ ช่วยกลบรสเผ็ด ควรรับประทานขณะท้องว่าง ถ้า 3 ชั่วโมงแล้วยังไม่ถ่ายให้ยาระบาย เช่น ดีเกลือ 2 ช้อนโต๊ะ ละลายน้ำดื่มตามลงไป

สารเคมี - สารกลุ่มฟีนอล ชื่อ diospyrol ซึ่งถูก oxidize ง่าย

ข้อควรระวัง

ห้ามใช้ในเด็กอายุต่ำกว่า 10 ขวบ หญิงตั้งครรภ์ หรือหลังคลอดใหม่ๆ และผู้ป่วยในโรคอื่นๆ

ระวังอย่าให้เกินขนาด

ถ้าเกิดอาการท้องเดินหลายๆ ครั้ง และมีอาการตามัวให้รีบพาไปพบแพทย์
ด่วน

-มะขาม

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Tamarindus indica* L.

ชื่อสามัญ : Tamarind

วงศ์ : Leguminosae - Caesalpinioideae

ชื่ออื่น : ขาม (ภาคใต้) ตะลูป(ชาวนน-นครราชสีมา) ม่อง
โคล้ง (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี) อัมเปยล (เขมร-
สุรินทร์) หมากแกง (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน) ลำมอเกล
(กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์: ไม้ต้นขนาดกลางจนถึงขนาด

ใหญ่แตกกิ่งก้านสาขามาก เปลือกต้นขรุขระและหนา สีน้ำตาลอ่อน ใบ เป็นใบประกอบ ใบเล็กออกตามกิ่งก้าน ใบเป็นคู่ ใบย่อยเป็นรูปขอบขนาน ปลายใบและโคนใบมน ดอก ออกเป็นช่อเล็กๆ ตามปลายกิ่ง ช่อหนึ่งมี 10-15 ดอก ดอกย่อยขนาดเล็ก กลีบดอกสีเหลืองและมีจุดประสีแดงอยู่กลางดอก ผล เป็นฝักยาว รูปร่างยาวหรือโค้ง ยาว 3-20 ซม. ฝักอ่อนมีเปลือกสีเขียวอมเทา สีน้ำตาลเกรียม เนื้อในติดกับเปลือก เมื่อแก่ฝักเปลี่ยนเป็นเปลือกแข็ง กรอบหักง่าย สีน้ำตาล เนื้อในกลายเป็นสีน้ำตาลหุ้มเมล็ด เนื้อมีรสเปรี้ยว และหวาน

ส่วนที่ใช้ :

เมล็ดในที่กะเทาะเปลือกออกแล้ว (ต้องคั่วก่อน จึงกะเทาะเปลือกออก)
เนื้อหุ้มเมล็ด

สรรพคุณ :

เมล็ด - สำหรับการถ่ายพยาธิตัวกลม พยาธิเส้นด้าย
ใบ - ขับเสมหะ
แก่น - ขับโลหิต
เนื้อ - เป็นยาระบาย ขับเสมหะ แก้ไอ

วิธีและปริมาณที่ใช้ :

ถ่ายพยาธิ

ใช้เมล็ดในที่มีสีขาว 20-25 เมล็ดต้มกับน้ำใส่เกลือเล็กน้อย รับประทานเนื้อทั้งหมด 1 ครั้ง หรือคั่วให้เนื้อในเหลือง กะเทาะเปลือก แช่วน้ำให้นุ่ม เคี้ยวรับประทานเช่นถั่ว

แก้ท้องผูก

ใช้เนื้อหุ้มเมล็ดคตุกเกลือรับประทาน ระบายท้อง

แก้ไอ, ขับเสมหะ

ใช้เนื้อในฝักแก่หรือมะขามเปียก จิ้มเกลือรับประทาน

สารเคมี :

- เนื้อในหุ้มเปลือก มี tartaric acid 8-18% invert sugar 30-40%

- เมล็ด มี albuminold 14-20% carbohydrate 59-65% semi-drying fixed oil 3.9-20% mucilaginous material 60%

-มะเฟือง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Averrhoa carambola* L.

ชื่อสามัญ : Star fruit

วงศ์ : Averrhoaceae

ชื่ออื่น : เพ็ญ (ภาคใต้) สะปือ (เขมร)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 3-10 เมตร แตกกิ่งก้าน
สาขามาก ใบ เป็นใบประกอบขนาดคล้ายใบมะยม สีเขียวเป็นมัน เรียงเป็นคู่
ตรงข้าม ดอก เป็นช่อเล็กออกตามง่ามใบ สีม่วง ขาว ชมพู ผล เดี่ยว เป็น
กลีบ หน้าตัด รูปดาว 5 แฉก สีเขียวอ่อน สุกสีเหลือง น้ำน้ำ เมล็ด มีขนาด
เล็ก

ส่วนที่ใช้ : ดอก ใบ ผล ราก

สรรพคุณ :

ดอก - ขับพยาธิ

ใบ, ผล - ทำยาต้ม ทำให้หยุดอาเจียน

ผล

- มี oxalic ทำให้เลือดจับเป็นก้อน
- ระบายน
- แก้เลือดออกตามไรฟัน
- แก้บิด ขับน้ำลาย ขับปัสสาวะ แก้เนื้อง
- ลดอาการอักเสบ

ใบและราก - เป็นยาเย็น เป็นยาดับพิษร้อน แก้ไข้ ถอนพิษไข้

-เล็บมือนาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Quisqualis indica* L.

ชื่อสามัญ : Drunen sailor, Rangoon ceeper

วงศ์ : COMBRETACEAE

ชื่ออื่น : จะมั่ง จ้ามั่ง (ภาคเหนือ) ไท้หม่อง (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)

อะคอง (มลายู-ยะลา)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้พุ่มเลื้อยที่เติบโตเร็ว ส่วนที่อ่อนมีขนสั้นหนานุ่ม สีสนิม ใบเดี่ยวดัดตรงข้าม หรือบางส่วนของสลับ หรือเวียนสลับเป็นวงรอบ ใบรูปหอกขอบขนานหรือรูปรี ขนาดกว้าง 5-18.5 ซม. ยาว 2.5-9 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบกลมหรือค่อนข้างรูปหัวใจ ดอกมีกลิ่นหอมออกเป็นช่อที่ยอดและตามซอกใบห้อยย้อยลงมา กลีบเลี้ยงเป็นหลอดมีสีเขียวปลายแฉกสามเหลี่ยมสั้นๆ กลีบดอกรูปขอบขนาน ขนาด 10-20 x 3-6 มม. ดอกเริ่มบาน สีขาวเปลี่ยนเป็นสีชมพูจนถึงแดงเข้ม ผลทรงรีแคบๆ 5 พู ยาวประมาณ 2.5 ซม. สีน้ำตาลแดงเป็นมัน

ส่วนที่ใช้ : ใบ ต้น ราก เมล็ดในของผลเล็บมือนางที่แก่แห้ง

สรรพคุณ :

ใบ

- ตำชโลม หรือทาแผล ทาฝี
- แก้ปวดศีรษะ แก้ไข้

ต้น - ใช้เป็นยาแก้ไอ

ราก - ใช้ถ่ายพยาธิ รักษาตานซาง

เมล็ด - ใช้เป็นยาขับพยาธิตัวกลม, พยาธิเส้นด้ายในเด็ก

วิธีและปริมาณที่ใช้ :

ใช้เมล็ดในของผลเล็บมือนางที่แก่และแห้ง 4-5 เมล็ด (4-6 กรัม) หั่นทอดกับไข่ให้เคี้ยวประมาณ 5-6 ขวบรับประทานขับถ่ายพยาธิไส้เดือนตัวกลม

ผู้ใหญ่ : ใช้ 5-7 เมล็ด (หนัก 10-15 กรัม) ทูบพอแตก ต้มเอาน้ำดื่ม หรือหั่นทอดกับไข่รับประทาน

ข้อควรระวัง : ถ้าใช้มากเกินไปขนาด จะทำให้อาเจียน มีนงง อ่อนเพลีย

สารเคมี : มีสารสำคัญที่ออกฤทธิ์คือ Quisquallic acid

15.กลุ่มยาดำย

-กาพพฤกษ์

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cassia grandis* L.f.

ชื่อสามัญ : Pink Shower , Horse cassia

วงศ์ : LEGUMINOSAE - CAESALPINIOIDEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้น ผลัดใบ สูงถึง 20 เมตร โคนมีพูพอน เปลือกสีดำ แตกเป็นร่องลึก กิ่งอ่อนหรือช่อดอกมีขนสีน้ำตาล ใบ ประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยมี 10-20 คู่ ใบอ่อนสีแดง แผ่นใบ ย่อรูปขอบขนาน กว้าง 1-2 เซนติเมตร ยาว 3-5 เซนติเมตร ด้านบนเป็นมัน ด้านล่างมีขน ดอก เริ่มบานสีแดงแล้วเปลี่ยนเป็นสีชมพูตามลำดับ ระยะออกดอกเดือน กุมภาพันธ์ - มีนาคม ผล เป็นฝัก ฝักแก่แห้งไม่แตก ก่อนข้างกลม รูปทรงกระบอก โคนและปลายสอบ เปลือกหนาแข็ง ขรุขระ ที่ขอบฝักเป็นสันตามแนวยาวทั้ง 2 ข้าง ขนาดกว้าง 0.8-1.2 ซม.

ยาว 1.3-1.8 ซม. เมล็ดอ่อนสีครีม เมล็ดแก่สีน้ำตาล มีจำนวน 20-40 เมล็ด
ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

ส่วนที่ใช้ : เนื้อในฝัก เปลือก เมล็ด

สรรพคุณ :

- เนื้อในฝัก - ปรุงรับประทานเป็นยาระบายอ่อนๆ
ขนาดรับประทาน - รับประทานได้ถึงครั้งละ 8 กรัม ไม่ปวดมวน
และไม่ใช้ท้องเลย แต่ความแรงสู้คนอื่นไม่ได้
- เปลือก และ เมล็ด - รับประทานทำให้อาเจียน เป็นยาถ่ายพิษใช้ได้
ดี

-คุณ

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cassia fistula* L.

ชื่อสามัญ : Golden shower, Indian laburnum, Pudding - pine tree

วงศ์ : LEGUMINOSAE - CAESALPINIOIDEAE

ชื่ออื่น : กุเพยะ (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี) ชัยพฤกษ์ ราชพฤกษ์ (ภาคกลาง) ป็อย ปูโย เปอโซ เมะหล่าหู่ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ลมแล้ง (เหนือ)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้นขนาดกลาง ลำต้นสีน้ำตาลแกมเทาเกลี้ยงๆ ชอบขึ้นตามป่าผลัดใบ หรือในที่ดินที่มีการถ่ายเทน้ำได้ดี ใบเป็นใบช่อสี่เหลี่ยมเป็นมัน ช่อหนึ่งๆ ยาวประมาณ 2.5 ซม. มีใบย่อยรูปป้อมๆ หรือรูปไข่ 3-6 คู่ ใบย่อยกว้างๆ 5-7 ซม. ยาว 9-15 ซม. โคนใบมนและค่อยๆ สอบไปทางปลายใบ เนื้อใบเกลี้ยงค่อนข้างบาง เส้นแขนงใบถี่ และโค้งไปตามรูปใบ ดอก ออกเป็นช่อ ยาว 20-45 ซม. กลีบรองกลีบดอกรูปขอบขนานยาวประมาณ 1 ซม. มี 5 กลีบ มักหลุดร่วงง่าย กลีบดอกยาวกว่ากลีบรองกลีบดอกประมาณ 2-3 เท่า และมีกลีบรูปไข่กลับ 5 กลีบ ตามพื้นกลีบจะเห็นเส้นกลีบชัดเจน เกสรผู้มีขนาดแตกต่างกันจำนวน 10 อัน ก้านอับเรณูโค้งงอขึ้น ผล เป็นฝักรูปทรงกระบอกเกลี้ยงๆ อาจยาวถึง 50 ซม. โดวัดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.0-2.5 ซม. ฝัก อ่อนสีเขียวและออกสีดำเมื่อแก่จัด ในฝักจะมีผนังเยื่อบางๆ กันเป็นช่องๆ ตามขวางของฝัก และตามช่องเหล่านี้จะมีเมล็ดแบนๆ สีน้ำตาลอยู่

ส่วนที่ใช้ : ใบ ดอก เปลือก แก่น ราก ฝักแก่ เปลือกเป็นสีน้ำตาลเข้ม
กระพี้ เมล็ด

สรรพคุณ :

ใบ - ขับพยาธิ

ดอก - แก้ปวดแผลเรื้อรัง

เปลือก - บำรุงโลหิต

กระพี้ - แก้โรครำมะนาด

แก่น - ขับไล่เดือนในท้อง

ราก - แก้ไข้ แก้โรคฤดูหนาว

เมล็ด - รักษาโรคบิด

ฝักแก่ - รสหวานเย็นเล็กน้อย เป็นยาระบายถ่ายสะดวกไม่มวนไม่ใช้

ท้อง มีสารแอนทราควิโนน (Anthraquinone glycoside) เป็นตัวยา

ระบาย

วิธีและปริมาณที่ใช้ : โดยเอาเนื้อในฝักแก่ก้อนเท่าหัวแม่มือ (ประมาณ 4

กรัม) น้ำ 1 ถ้วยแก้วต้มกับน้ำใส่เกลือเล็กน้อย ดื่มก่อนนอนหรือตอน

ก่อนอาหารเช้าครั้งเดียว

เหมาะเป็นยาระบายสำหรับคนที่ท้องผูกเป็นประจำและสตรีมี
ครรภ์

-จำปา

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Michelia champaca* L.

ชื่อสามัญ : Champak

วงศ์ : MAGNOLIACEAE

ชื่ออื่น : จำปากอ (มลายู-ใต้) จำปาเขา จำปาทอง (นครศรีธรรมราช)

จำปาป่า (สุราษฎร์ธานี) Champak, Orange Champaka, Sonchampaka

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้น สูง 15-30 เมตร ลำต้นเปลาตรง ทรงพุ่มโปร่งเป็นรูปกรวยคว่ำ สำหรับต้นที่ปลูกเลี้ยงเป็นไม้ดอกไม้ประดับกันอยู่ทั่วไปนั้น เป็นการคัดเลือกตามธรรมชาติจากต้นที่มีขนาดเล็ก แต่มีดอกดก ดอกมีขนาดใหญ่และออกดอกได้ตลอดปี ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 4-9 ซม. ยาว 10-22 ซม. ใบบาง เส้นแขนงใบ 12-20 คู่ ก้านใบยาว 2-4 ซม. โคนก้านใบป่อง ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ดอกสีเหลืองส้ม ออกตามซอกใบ กาบหุ้มดอกสีเขียวอ่อน มี 1 แผ่น ดอกบานตั้งขึ้นและส่งกลิ่นหอมแรง กลีบดอกมี 12-15

กลีบ กลีบนอกรูปใบหอก ค่อนข้างกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 4-4.5 ซม.
 กลีบในแคบและสั้นกว่า ผล กลุ่ม เป็นช่อยาว ประกอบด้วยผลย่อย 8-40 ผล อยู่รอบแกน ผลย่อยค่อนข้างกลมหรือกลมรี เปลือกหนาแข็ง มีช่องอากาศเป็นจุดเล็กสีขาวอยู่ทั่วไป ผลแก่แห้งแตกแนวเดียว ขนาดผลย่อยกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 1.5-2 ซม. ผลอ่อนสีเขียวอ่อนหรือสีน้ำตาลอ่อนประจุดสีขาว เมล็ด มีเนื้อหุ้ม รูปเลี้ยววงกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1 ซม. เมล็ดอ่อนมีเนื้อหุ้มสีขาว เมล็ดแก่เนื้อหุ้มสีแดง ผลย่อยมี 1-6 เมล็ด

ส่วนที่ใช้ : ดอก เปลือกต้น เปลือกราก ใบ กระจพี เนื้อไม้ เมล็ด ราก น้ำมันกลั่นจากดอก

สรรพคุณ :

ใบ - แก้โรคเส้นประสาทพิการ แก้ปวดของทารก

ดอก - แก้วิงเวียนอ่อนเพลีย หน้ามืดตาลาย บำรุงหัวใจ กระจายโลหิต

เปลือกต้น - ฝาดสมาน แก้ไข้ ทำให้เสมหะในลำคอเกิด

เปลือกราก - เป็นยาถ่าย ทำให้ประจำเดือนมาปกติ รักษาโรคปวดตามข้อ

กระจพี - ถอนพิษผิดสำแดง

เนื้อไม้ - บำรุงโลหิต

ราก - ขับโลหิตสตรีที่อยู่ในเรือนไฟให้ตก

น้ำมันกลั่นจากดอก - แก้วปัดศีรษะ แก้วตาบวม

-ชุมเห็ดเทศ

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cassia alata* (L.) Roxb.

ชื่อสามัญ : Ringworm Bush

วงศ์ : Leguminosae

ชื่ออื่น : จีคาก ลับมินหลวง หมากกะลิงเทศ ชุมเห็ดใหญ่

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้พุ่ม สูง 1-3 เมตร แตกกิ่ง
ออกด้านข้างในแนวนานกับพื้น ใบประกอบแบบขนนก
เรียงสลับ ใบย่อยรูปขอบขนานรูปวงรีแกมขอบขนาน
หรือรูปไข่กลับ กว้าง 3-7 ซม. ยาว 6-15 ซม. หนูปเป็น
รูปสามเหลี่ยม ดอกช่อ ออกที่ซอกใบตอนปลายกิ่งกลีบ
ดอกสีเหลืองทองใบประดับสีน้ำตาลแกมเหลือง หุ้มดอก

ย่อยเห็นชัดเจน ผลเป็นฝัก มี 4 ครีบ เมล็ดแบน รูป
สามเหลี่ยม

ส่วนที่ใช้ : ใบสดหรือแห้ง เมล็ดแห้ง ดอกสดของต้น
ขนาดกลาง ไม่แก่หรืออ่อนเกินไป

สรรพคุณ :

ใบสด - รักษาโรคผิวหนัง กลากเกลื้อน ฝีและแผลพุพอง
ดอก, ใบสดหรือแห้ง - เป็นยาระบาย ยาถ่าย ถ่ายพยาธิ
ลำไส้

เมล็ด - ขับพยาธิ เป็นยาระบายอ่อน

วิธีและปริมาณที่ใช้ :

ใบและดอกชุมเห็ดใช้เป็นยารักษาโรคและอาการ
ดังนี้

เป็นยาระบาย ยาถ่าย แก้อาการท้องผูก

ใช้ดอกชุมเห็ดเทศสด 1-3 ช่อดอก (หรือแล้วแต่คนที่ธาตุ
เบาธาตุหนัก ช่อดอกใหญ่หรือเล็ก) ต้มรับประทานจิมกับ
น้ำพริก หรือ ใช้ใบสด 8-12 ใบ ล้างให้สะอาด หั่นตาก
แห้ง หรือปิ้งไฟให้เหลือง หั่น ใช้ต้มหรือชงน้ำดื่ม ครั้งละ
1 ถ้วยแก้ว เดิมเกลือเล็กน้อย ดื่มให้หมด

หรือใช้ใบแห้งบดเป็นผง ปั่นกับน้ำผึ้งเป็นลูกกลอนขนาด

เท่าปลายนิ้วก้อย รับประทานครั้งละ 3 เม็ด ก่อนนอน

หรือเมื่อมีอาการท้องผูก

หรือ ใช้เมล็ด คั่วให้เหลือง ชงน้ำดื่มเป็นน้ำชา เป็นยา

ระบายอ่อนๆ

เป็นยารักษาโรคผิวหนัง กลากเกลื้อน

ใช้ใบสด 3-4 ใบย่อย ขยี้หรือตำในครกให้ละเอียด เติม

เกลือเล็กน้อย หรือใช้ใบชุมเห็ดเทศกับหัวกระเทียม

ปริมาณเท่ากัน ผสมปูนแดงที่กินกับหมากนิดหน่อย ตำ

ผสมกันทาบริเวณที่เป็นกลาก หรือ โรคผิวหนัง โดยเอาผิว

ไม้ไผ่ชุบบริเวณที่เป็นกลากเบาๆ แล้วทายวันละ 2 ครั้ง

เข้าเย็นจนกว่าจะหาย หายแล้วทาต่ออีก 7 วัน

รักษาฝีและแผลพุพอง

ใช้ใบชุมเห็ดเทศ และก้านสด 1 กำมือ ต้มกับน้ำพอท่วม

ยาแล้วเคี้ยวให้เหลือ 1 ใน 3 ชะล้างบริเวณที่เป็นวันละ 2

ครั้ง เข้า-เย็น ถ้าเป็นมากให้ใช้ประมาณ 10 กำมือ ต้มอาบ

สารเคมี : ใบ พบ anthraquinone เช่น aloe-emodin,

chrysophanol, sennoside, flavonoids, terpenoids, iso-

chrysophanol, physcion glycoside, kaempferol,

chrysophanic acid, lectin, sitosterols, rhein

-ตองแตก

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Baliospermum montanum* Muell.A

ชื่อพ้อง : *Baliospermum solanifolium* (Burm.) Suresh

ชื่อสามัญ :

วงศ์ : EUPHORBIACEAE

ชื่ออื่น : ตองแต้ (ประจวบคีรีขันธ์) ถ่อนดี ทนดี (ภาคกลาง, ตรัง)

โทะโคละ พอบอเจ้าะ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) นองป่อง ลองปอม (เลย)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 1-2 เมตร แตกแขนงจากโคนต้น ก้านใบเรียวยาว ยาว 2-6 ซม. ยอดอ่อนมีขน ใบ เดี่ยว เรียงสลับ มีขนาดและรูปร่างต่างๆ กัน ใบที่อยู่ตามปลายยอดรูปใบหอกหรือรูปรี กว้างประมาณ 3.5 ซม. ยาวประมาณ 7 ซม. ใบที่ตาม

โคนต้นมักจักเป็นพุ่ม 3-5 พุ่ม รูปขอบขนานแกมรูปไข่ หรือเกือบกลม กว้างประมาณ 7.5 ซม. ยาว 15-18 ซม. โคนสอบหรือมน มีต่อม 2 ต่อมน ปลายแหลม ขอบหยักแบบฟันเลื่อยห่างๆ ไม่สม่ำเสมอ มีเส้นใบออกจากโคนใบ 3-5 เส้น และออกสองข้างของเส้นกลางใบ ข้างละ 5-8 เส้น เส้นใบด้านล่างเห็นชัดกว่าด้านบน เนื้อบาง ดอกออกเป็นช่อตามง่ามใบ ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียอยู่บนต้นเดียวกัน หรือบนช่อเดียวกัน ช่อดอกเล็กเรียว ยาว 3.5-12 ซม. ดอกเพศผู้มีจำนวนมาก อยู่ทางตอนบนของช่อ ดอกมีรูปร่างกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 1-2 มม. ก้านดอกย่อยเล็กเรียวคล้ายเส้นด้าย ยาว 3-5 มม. กลีบเลี้ยงมี 4-5 กลีบ รูปกลม ไม่มีกลีบดอก ฐานดอกมีต่อม 4-6 ต่อมน เกสรเพศผู้มี 15-20 อัน อับเรณูคล้ายรูปถั่ว ดอกเพศเมียออกที่โคนช่อ กลีบเลี้ยงรูปไข่ปลายแหลม ขอบจัก ฐานดอกเป็นรูปถ้วยสั้นๆ รังไข่มี 3 พู ก้านเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ม้วนออก ผลเป็น 3 พู กว้างประมาณ 1 ซม. ยาว 0.8 ซม. ปลายมน มีก้านเกสรเพศเมียติดอยู่ 2 อัน โคนผลกลม มีกลีบเลี้ยงติดอยู่ ผลแก่แตกตามยาวที่กลางพู แต่ละพูมี 1 เมล็ด เมล็ด รูปขอบขนาน

ต้องแตก ขึ้นในป่าดิบ ป่าไผ่ และตามที่รกร้างทั่วไป ถึงระดับความสูง 700 เมตร เขตกระจายพันธุ์ ตั้งแต่อินเดีย (พม่าต้นแบบ) ปากีสถาน บังคลาเทศ ลงมาถึงพม่า อินโดจีน คาบสมุทรมลายูเซีย

ส่วนที่ใช้ : ราก ใบ เมล็ด

สรรพคุณ :

ราก - เป็นยาถ่าย ถ่ายไม่ร้ายแรงนัก ถ่ายลมเป็นพิษ ถ่ายพิษพรรดิก
ถ่ายเสมหะเป็นพิษ (และมีคุณคล้ายหัวทองคิง) ถ่ายแก่น้ำดีชาน

ใบ, เมล็ด - เป็นยาถ่าย ยาถ่ายพยาธิ แก้ฟกบวม

เมล็ด - เป็นยาถ่ายแรงมาก (ไม่นิยมใช้)

วิธีใช้และปริมาณที่ใช้ :

ใช้ใบ 2-4 ใบ หรือ ราก 1 หยิบมือ ยาไทยนิยมใช้ราก 1 หยิบ
มือ ต้มกับน้ำ 1 ถ้วยแก้ว เติมเกลือเล็กน้อยรับประทาน

-บานเย็นดอกขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Mirabilis jalapa* L.

ชื่อสามัญ: Marvel of peru , Four-o'clocks

วงศ์: Nyctaginaceae

ชื่ออื่น: จันยาม จำยาม ตามยาม ตีเค้าเช้า (จีน)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์: ไม้ล้มลุกอายุหลายปี มีเหง้า สูง 1-1.5 ม. ลำต้นมีสีแดง มีนวลเล็กน้อย ใบรูปไข่ หรือรูปสามเหลี่ยม มีขน ประปราย กว้าง 2-9 ซม. ยาว 5-15 ซม. ปลายใบแหลม โคนตัดหรือรูปหัวใจ ก้านใบยาว 1-4 ซม. กลีบประดับรูปประฆัง ติดที่ฐาน ยาว 1-1.5 ซม. ดอกเกือบไร้ก้าน มี 4-5 ดอกในแต่ละซ่อ บานตอนบ่ายๆ จนถึงตอนเช้า วงกลีบสีชมพู ม่วง ขาว เหลือง หรือต่าง ยาวประมาณ 3-6 ซม. ปากกลีบมีเส้นผ่านศูนย์กลางยาวประมาณ 2.5-3 ซม. เกสรเพศผู้ 5 อัน ยื่นออกยาวประมาณ 1 ซม. ก้านเกสรสีแดง อับเรณูทรงกลม รังไข่รูปรี ก้านเกสรเพศเมียยาวเท่าๆ เกสรเพศผู้ สีแดง ปลายเกสรเป็นตุ่ม เป็นพู่สั้นๆ ผลรูปกลมรี สีดำ ขนาดประมาณ ยาว 0.5-0.9 ซม. เปลือกบาง มี 5 สัน เมล็ดกลม ขนาดประมาณ 0.7 ซม. บานเย็นมีถิ่นกำเนิดในประเทศเปรู มีเขตการกระจายพันธุ์เฉพาะในทวีปอเมริกาใต้ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป โดยเฉพาะดอกสีชมพู บางครั้งขึ้นเป็นวัชพืช

ส่วนที่ใช้: ราก ใบ หัว

สรรพคุณ:

ราก - มี alkaloid trigonelline ซึ่งมีฤทธิ์เป็นยาถ่าย

ใบ - ตำทาแก้คัน และ พอกฝี

หัว - รับประทานจะทำให้เหงื่อออกอยู่คงกะพันเหนียวดีไม่แตกกลับทำให้รู้สึกคัน

- รับประทานเป็นยาขับเหงื่อ แก้ไข้ ระบายความร้อน

-ผักกาดขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Brassica chinensis* (L.) Jusl.

ชื่อสามัญ : Chinese White Cabbage

วงศ์ : Brassicaceae

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : เป็นพืชอายุปีเดียว มีระบบรากตื้น ใบมีลักษณะห่อปลีขาวหรืออาจห่อหลวมๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพันธุ์ ใบมีสีเขียวถึงสีเขียวอ่อน เป็นพืชวันยาวดอกมีสีเหลืองยาวประมาณ 1 เซนติเมตร ผักกาดขาวส่วนใหญ่มีการผสมข้ามโดยแมลงและผึ้ง

ส่วนที่ใช้ : ราก ต้น

สรรพคุณ : แก้หวัด แก้ท้องผูก แก้ผิวหนังอักเสบจากการแพ้

วิธีใช้และปริมาณการใช้ :

ราก - แก้หวัด แก้ท้องผูก ใช้รากฝักกาดขาว 1 กำมือ ต้มน้ำดื่ม

ต้น - แก้พิษจากรับประทานมันสำปะหลังดิบ ใช้ต้น ต้มน้ำดื่ม

- ผิวหนังอักเสบ จากการแพ้ ใช้ฝักกาดขาวสด ตำพอก

-มะขามแขก

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Senna alexandrina* P. Miller

ชื่อสามัญ : Alexandria senna, Alexandrian senna Indian senna

วงศ์ : Fabaceae (Leguminosae-Caesalpinioideae)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้พุ่ม สูง 0.5 – 1.5 เมตร ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยรูปวงรีหรือรูปใบหอก กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 2.5-3.5 ซม. ดอก

ชื่อ ออกที่ซอกใบตอนปลายกิ่ง กลีบดอกสีเหลือง ผลเป็นฝักแบน รูปขอบขนาน

ส่วนที่ใช้ : ใบแห้ง และฝักแห้ง ช่วงอายุ 1 เดือนครึ่ง (หรือก่อนออกดอก)

สรรพคุณ :

ใบและฝัก - ใช้เป็นยาถ่ายที่ดี ใบใช้ท้องมากกว่าฝัก

วิธีและปริมาณที่ใช้ :

ใบมะขามแขกหนัก 2 กรัม หรือ 2 หยิบมือ หรือใช้ฝัก 10-15 ฝัก ต้มกับน้ำ 1 ถ้วยแก้ว 5 นาที ใส่เกลือเล็กน้อยเพื่อกลปรสเพื่อนรับประทานครั้งเดียว หรือ ใช้วิธีบดใบแห้ง เป็นผงชงน้ำดื่ม บางคนดื่มแล้วเกิดอาการใช้ท้อง แก้ไขโดย ต้มรวมกับยาขับลมจำนวนเล็กน้อย (เช่น กระวาน กานพลู อบเชย) เพื่อแต่งรสและบรรเทาอาการใช้ท้อง

มะขามแขก เหมาะกับคนสูงอายุ ที่ท้องผูกเป็นประจำแต่ควรใช้เป็นครั้งคราว

ข้อห้าม : ผู้หญิงมีครรภ์ หรือ มีประจำเดือน ห้ามรับประทาน

สารเคมี : ใบและฝักพบสารประกอบพวก anthraquinones เช่น sennoside A.B.C.D. aloe emodin , emodin , rhein , physcion , และสาร anthrones dianthrones

-แมงลัก

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ocimum basilicum* L.f. var. citratum Back.

ชื่อสามัญ : Hairy Basil

วงศ์ : Apiaceae (Labiatae)

ชื่ออื่น : ก้อมก้อขาว มังลัก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : เป็นพืชล้มลุก ลำต้นตรง โคนต้นแข็ง สูงประมาณ 40-65 ซม. แตกกิ่งก้าน ทุกส่วนมีกลิ่นหอม ใบ เดี่ยว สี่ใบสลับ ใบมีขนอ่อน ๆ ใบเรียงตรงข้ามเป็นคู่ ๆ ดอก ช่อ ออกที่ปลายยอด ช่ออาจเป็นช่อเดี่ยว หรือแตกออกเป็นช่อย่อย ๆ ดอกบานจากข้างล่างขึ้นข้างบน กลีบรองดอกจะคงทนและขยายใหญ่ขึ้นเมื่อเป็นผล กลีบดอกสีขาวแบ่งเป็น 2 ปาก ร่วงง่าย เกสรตัวผู้จะยื่นยาวกว่ากลีบดอก ดอกย่อยออกโดยรอบก้านช่อเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นมีดอกย่อย 6 ดอก แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนละ 3 ดอก

ดอกตรงกลางจะบานก่อน และช่อดอกย่อยที่อยู่ชั้นล่างสุดของก้านช่อดอก จะบานก่อนเช่นกัน ผล 1 ดอกมีผล 4 ผล ขนาดเล็ก คือเมล็ดแมงลัก รูปร่าง รูปรีไข่ สีดำ

ส่วนที่ใช้ : เมล็ด และใบ

สรรพคุณ :

เมล็ด - ออกฤทธิ์เป็นยาระบาย โดยการเพิ่มปริมาตรของกากอาหารกระตุ้น การบีบตัวของลำไส้

ใบ - ใช้ขับลม

วิธีและปริมาณที่ใช้ :

รับประทานครั้งละ 1-2 ช้อนชา แขน้ำให้พอง แล้วดื่มก่อนนอน จะ ช่วยทำให้ระบาย เป็นยาถ่าย

สารเคมี :

เมื่อจากเมล็ด พบ D-xylos, D-glucose, D-galactose, D-mannose, L-arabinose, L-rhamnose, uronic acid , oil, polysaccharide และ mucilage

ส่วนใบ พบน้ำมันหอมระเหย ซึ่งประกอบด้วย borneol L-B-cadinene, 1-8-cineol, B-caryophyllene, eugenol

-ว่านหางช้าง (ว่านแม่ยับ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Belamcanda chinensis* (L.) DC.

ชื่อสามัญ : Black Berry Lily, Leopard Flower

วงศ์ : IRIDACEAE

ชื่ออื่น : ว่านมีดยับ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ล้มลุก สูง 0.6 - 1.2 เมตร มีเหง้าเลื้อยตามแนวนานกับพื้นดิน ใบเดี่ยว แทงออกจากเหง้า เรียงซ้อนสลับ กว้าง 2 - 3 ซม. ยาว 30 - 45 ซม. เนื้อใบค่อนข้างหนา ดอกช่อ ออกที่ปลายยอด กลีบดอกสีส้มมีจุดประสีแดงกระจาย ผลแห้ง เมื่อแก่จะแตกอ้า และกระดกกลับไปด้านหลัง

ส่วนที่ใช้ : ราก เหง้าสด ใบ เนื้อในลำต้น

สรรพคุณ :

ราก เหง้าสด - แก้เจ็บคอ

ใบ - เป็นยาระบายอุจจาระและแก้ระดูพิการของสตรีได้ดี
เนื้อในลำต้น

- เป็นยาบำรุงธาตุ แก้โรคระดูพิการของสตรี
- ใช้บำบัดโรคต่อมทอนซิลอักเสบ
- ใช้เป็นยาถ่าย

วิธีและปริมาณที่ใช้ :

แก้เจ็บคอ

ใช้ราก หรือเหง้าสด 5-10 กรัม แห้ง 3-6 กรัม ต้มน้ำรับประทาน

เป็นยาระบาย และแก้ระดูพิการของสตรี

ใช้ใบ 3 ใบ ปรงในยาต้ม

ความรู้เพิ่มเติม - เกี่ยวกับทางด้านความเชื่อ

มีความเชื่อกันว่าเป็นว่านมหาคุณ ปลูกไว้หน้าบ้านกันภัยอันตราย
 ต่างๆ เพราะสามารถนำว่านนี้มาใช้ประโยชน์ทางไสยคุณได้ เช่น

ดอก - ใช้แก้ไสยคุณที่เกิดจากการกระทำจากผม

ใบ - ใช้แก้ไสยคุณที่เกิดจากการกระทำจาก เนื้อ

ต้น - ใช้แก้ไสยคุณที่เกิดจากการกระทำจาก กระดูก

ในภาคอีสาน นิยมปลูกเป็นว่านสิริมงคล แม่บ้านกำลังจะคลอดลูก ใช้ว่าน
 หางช้างนี้พาดโบกที่ท้องเพื่อให้คลอดลูกง่ายขึ้น

-ส้มเช้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Euphorbia neriiifolia* L. (*E. ligularia* Roxb.)

ชื่อสามัญ : -

วงศ์ : Euphorbiaceae

ชื่ออื่น : -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 3-5 เมตร กิ่งก้านเป็นเหลี่ยม มีหนามแข็งตามมุม เรียงเป็นแถวตามยาว มีน้ำยางขาว ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปวงรีหรือรูปวงรีแกมขอบขนาน กว้าง 4-6 ซม. ยาว 10-15 ซม. ดอกช่อ รูปถ้วย ออกตามกิ่งก้าน ใบประดับสีเหลือง คล้ายกลีบดอก ดอกย่อยแยกเพศ อยู่ในช่อเดียวกัน ไม่มีกลีบดอก ผลแห้ง

ส่วนที่ใช้ : ใบ ยาง

สรรพคุณ :

ใบ - โขลกตำพอก ปิดฝี แก้ปวด ถอนพิษดี

ยาง

- เป็นยาระบายอ่อนๆ ขับพยาธิ แก้จุก แก้บวม
- ทำให้อาเจียน เบื่อปลาเป็นพิษ
- แก้ท้องมาน พุงโร ม้ามช้อย
- แก้ไข้จับสั่นเรื้อรัง ขับน้ำย่อยอาหาร

-สมอไทย

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Terminalia chebula* Retz. var. *chebula*

ชื่อสามัญ : Myrabolan Wood

วงศ์ : COMBRETACEAE

ชื่ออื่น : มาเน่ (กะเหรี่ยง-เชียงใหม่) สมออัพยา (ภาคกลาง) หมาก

เนาะ (กะเหรี่ยงแม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ต้น สูง 20-35 เมตร เปลือกต้นขรุขระ ใบ เดี่ยว เรียงตรงข้ามหรือเกือบตรงข้าม รูปวงรี กว้าง 6-10 ซม. ยาว 8-15 ซม. ดอก ช่อ ออกที่ซอกใบหรือปลายยอด เป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบสีเหลือง ผลเป็นผลสด รูปวงรี มีสัน 5 สัน

ส่วนที่ใช้ : ผลอ่อน ผลแก่ ผล ใบ

สรรพคุณ :

ผลอ่อน - มีฤทธิ์เป็นยาระบาย ถ่ายเสมหะ ลดไข้ ขับลมในลำไส้

ผลแก่ - มีฤทธิ์เป็นยาฝาดสมาน แก้ท้องเดิน

ผล - ใช้ในอุตสาหกรรมฟอกหนัง มี Tannin มาก ใช้ทำหมึก

ใบ - เป็นยาสมานแผล เป็นยาบำรุงถุงน้ำดี

วิธีและปริมาณที่ใช้ : ใช้ผลอ่อน 5-6 ผล หรือ 30 กรัม ต้มกับน้ำ 1

ถ้วยแก้ว ใส่เกลือเล็กน้อย รับประทานครั้งเดียว จะถ่ายหลังให้ยา

ประมาณ 2 ชั่วโมง

16. ยารักษาอาการท้องเดิน ท้องเสีย

ชา

ส่วนที่ใช้: ใบตากแห้ง

ขนาด : ๒-๓ หยิบมือ

วิธีใช้ : ใช้น้ำเดือดชงชาแก้วๆ ดื่มต่างน้ำ

ฝรั่ง

ส่วนที่ใช้ : ใบ, เปลือกต้นสด

ขนาด : ใบ ๖-๘ ใบ, เปลือกต้น ๑ฝ่ามือ

วิธีใช้ : ใบใช้เคี้ยว กลืนน้ำตาม เปลือกต้มน้ำ ๒ ถ้วยแก้ว เคี้ยวให้เหลือ
๑ ถ้วยแก้ว แบ่งกิน ๒ ครั้ง

ทับทิม

ส่วนที่ใช้ : เปลือกผล

ขนาด : ใช้กว้าง ๑ นิ้ว ยาว ๑ นิ้วครึ่ง

วิธีใช้ : ฝนกับน้ำปูนใสให้ขึ้นรับประทานครึ่งละ ๑-๒ ช้อนชา

มังคุด

ส่วนที่ใช้: เปลือกผล

ขนาด : ครึ่งผล

วิธีใช้ : ต้มกับน้ำความแรง ๑ ใน ๑๐ กิน ๑ ช้อนชา

มะตูม

ส่วนที่ใช้ : ผลอ่อน

ขนาด : ๒-๓ ชั้

วิธีใช้ : ใช้ชงน้ำดื่มแทนน้ำชา ความแรง ๑ ต่อ ๑๐

17. ยารักษาโรคกระเพาะ

มะเขือมอญ (กระเจี๊ยบ)

ส่วนที่ใช้ : ผลอ่อนตากแห้ง

ขนาด : ๑ ช้อนโต๊ะ

วิธีใช้ : ใช้ผลแห้งมาป่นเป็นผง กินครั้งละช้อนโต๊ะ วันละ ๓-๔ ครั้ง

มะละกอ

ส่วนที่ใช้: ผลดิบหรือสุก

ขนาด : ไม่จำกัด

วิธีใช้ : กินเป็นอาหารบ่อยๆ

18. ยารักษาท้องขึ้น อืด เพื่อ

กระเทียม

ส่วนที่ใช้ : หัวสด

ขนาด : ๕-๗ กลีบ

วิธีใช้ : รับประทานเป็นอาหาร

จิง

ส่วนที่ใช้ : เหง้าแก่

ขนาด : ๑ องคุลี, พงแห้ง ๑ ช้อนโต๊ะ

วิธีใช้ : ต้มกับน้ำ เติมน้ำตาลเล็กน้อย จิบร้อนๆ

กระเพรา

ส่วนที่ใช้ : ใบสด

ขนาด : ๑๐ ใบ

วิธีใช้ : ใช้ชงกับน้ำร้อนดื่ม ในเด็กเล็กใช้ใบสดขยี้กับปูนแดงทาหน้า
ท้องใช้แทนมหาหิงส์ได้

ดีปลี

ส่วนที่ใช้ : ผลแก่จัด

ขนาด : ๓-๔ ผล

วิธีใช้ : ต้มกับน้ำรับประทาน (เลือกผลที่มีสีเขียว)

ชะพลู

ส่วนที่ใช้: ราก

ขนาด : ๑ กำมือ

วิธีใช้ : ต้มกับน้ำ ๒ ถ้วย เคี่ยวให้เหลือ ๑ ถ้วยครึ่ง กินครั้งละครึ่งถ้วย

กานพลู

ส่วนที่ใช้: ดอก

ขนาด : ๔-๖ ดอก

วิธีใช้: ต้มน้ำดื่ม

กระวาน

ส่วนที่ใช้: ผลแก่จัด

ขนาด : ๖-๑๐ ผล

วิธีใช้: ต้มน้ำ ๑ ถ้วยแก้ว

จันทน์เทศ

ส่วนที่ใช้: แก่น, เมล็ด

ขนาด : ๐.๕ กรัม

วิธีใช้: ชงน้ำร้อนดื่มครั้งเดียว

เร่ว

ส่วนที่ใช้: เมล็ด

ขนาด : ๔-๕ เมล็ด

วิธีใช้ : ต้มน้ำดื่ม

ข่า

ส่วนที่ใช้: เหง้าสด

ขนาด : ๑ นิ้ว

วิธีใช้ : ตำให้ละเอียดผสมน้ำปูนใส คั้นครั้งละครึ่งถ้วย

ขมิ้นอ้อย

ส่วนที่ใช้: เหง้าสด

ขนาด : ๒-๔ ช้อน

วิธีใช้ : สับชิ้นเล็กๆ ใช้น้ำเดือดรับประทาน

ขอบคุณทุกการดาวโหลดนะคะ

พี่พยายามหาเกร็ดความรู้ดี ๆ มาฝาก

เพื่อตอบแทนน้ำใจของทุกท่านที่ดาวโหลดผลงานเขียนนิยายของพี่ไป
อ่าน พี่จึงรวบรวมสิ่งละอันพันธุละน้อยมาเพื่อมอบให้เป็นของตอบ
แทน

หวังว่าจะมีประโยชน์เพื่อการเรียนรู้นะคะ

แต่ว่าเรื่องของสมุนไพรยังไม่จบเพราะมีเยอะมาก

หากไม่ยากรอพี่ที่จะรวบรวมมา ก็สามารถเข้าไปหาอ่านได้ที่

http://www.rspg.or.th/plants_data/herbs/index.html